

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul II • Nr. 2 (6) • Martie - aprilie 2019

Denie

*Și primavara parcă era alta,
curgea și luna altfel pe zăplaz...
Pe-atunci nu ne cioplise-n stânci cu dalta
meșterul timp, nici frunte, nici obraz.*

*N-aveam tăiate-n cremene nici fața,
nici lacrima, nici frunza cu cumuni.
Mai mirosea a zmeură și viața
și inimile noastre a căpșuni.*

*Pe-atunci purta și vântul flori în chică
și cântecul pe frunte, prour nou,
și-n fiecare cuib de rândunică
pui de heruvi fășneau din orice ou.*

*Căzând din cer ori coborând din lună,
ne așteptau caișii în pridvor;
mergeam cu ei la denii, împreună,
și ne-nchinam ca ramurile lor.*

*Iisus venea cu roua în potire,
priveam adânc în ochii Lui adânci
și înviam în orice răstignire,
când surâdeam pe crucile de-atunci...*

Radu GYR

Remember

*Bat clopotele de bronz,
cu glas aspru, de tuci,
peste satul meu
răstignit la răscruți...
și-mi vine în minte
cum de Sfintele Paști –
sărbătoare îndelung așteptată
și tristă –
mama îmi cumpăra
haine noi
cu bani adunați
într-un nod la batistă.
Astfel, primenit, îmi spunea:
vino, copile, Lumină să iei!...
Ci eu pășeam,
ascultând cum se aștern
zvonuri de clopote
peste plânsul nevinovat
și subțire
de miel.*

Constantin DONEA

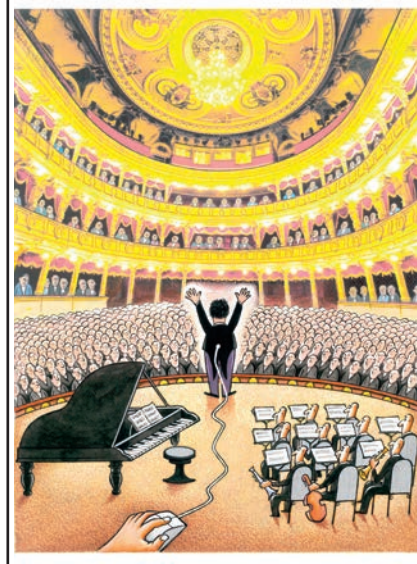
„Sub cer cu cântece și flori“

„Mama este numele lui Dumnezeu pe buzele și în inimile copiilor“, scria William Makepeace Thackeray, dar deși ea e „începutul tuturor începuturilor“, cum admirabil o definea și poetul Grigore Vieru, deși o purtăm în suflet toată viața, o bună parte dintre noi nu o sărbătorim așa cum ar merita-o pe deplin decât cel mult de două ori pe an, la ziua de naștere și la data consemnată în calendar în dreptul sfintei al cărei nume îl duce mai departe, dacă bineînțeles părinții au avut inspirația să-i dea unul cu o asemenea încărcătură nu doar religioasă.

Cornel GALBEN

Zâmbiți cu... CIOSU

„Sub cer cu cântece și flori“

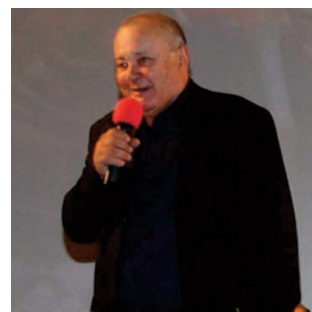
Sub un generic tot mai confuz de când cu operațiile de schimbare de sex, cel de femeie, ne mai aducem aminte de ele la 8 martie, dacă nu cumva am avut grijă ca, la începutul lunii, să le atârnăm la rever un măștișor.

Dincolo de aceste gânduri, ce știm însă cu certitudine este că, an de an, colectivul artistic al Ansamblului Folcloric „Busuio-cul“ le are în vedere și că le dăruiește clipe minunate de destindere, așa cum au fost și cele prilejuite de spectacolul din generic.

Gândit și regizat de maestrul coregraf Petre Vla-se, managerul instituției, ineditul program a debutat încă de la intrarea în sala Teatrului de Vară „Radu Beligan“, când dansatorii, în ținută de gală, și actorul Viorel Baltag le-au oferit garoafe pe ritmul clasicei melodii *Iubesc femeia*. Transformată instantaneu în orchestră de cafê-concert,

apreciata formație dirijată de violonistul Mihai Gherghelaș a deschis, cum se spune, balul, invitând în scenă dansatorii, care, spre surprinderea spectatorilor, au dansat dansuri de societate, într-o ținută impecabilă.

Rând pe rând, *rap-sodia de primăvară* a adus în prim plan muzica ușoară și cea populară, nestemate ale dansurilor din Moldova, Muntenia, Oltenia, Banat și Tara Oașului, dar și baletul, grație gingașelor eleve ale profesoarei Simona Baicu și a balerinei Andra Romașcanu. Au mai încântat asistența soliștii vocali Georgiana Păduraru, Anastasia Ciobanu, Paula Florescu, Maria Neculcea, Daniela Duma, Ana Dancă, Irina Sabău, Mihaela Farcaș, Florin Popa, Ion Ciobanu, Ionuț Avram, Ciprian Ignat și îndrăgita Loredana Streche. Instantaneele din spectacol ne-au fost oferite de artistul-fotograf Vasile Potolea.

Spovedanie și duhovnicie în contemporaneitate

Trăim într-un veac în care a gădi creștinește înseamnă a te compromite, dar în ceea ce privește credința în El nu trebuie să facem compromisuri – vedem ce s-a întâmplat în istorie, Marea Schismă de exemplu, efectul unor compromisuri – așa că vorbind despre spovedanie nu vreau să am dreptate, dar să lămurim situația societății de astăzi cu privire la omul pnevmatic care se naște din Duh prin Sfântul Botez și crește în Dumnezeu pentru a trăi veșnic în El, în drumul său epectatic spre îndumnezeire având nevoie de Tainele Medicinale – Sfânta Spovedanie și Sfântul Maslu – și pentru asta are nevoie de coloana vertebrală, cunoașterea identității personale, Crezul Ortodox fără de care suntem ai nimănui, devenind niște oameni psihici, care se ghidează în viață numai după simțuri.

Un profesor de teologie, Pr. Ică Jr., spunea că omul trebuie să scape în viața aceasta de trei F-uri: foame, frig și frică și exemple îi avem pe mucenici, care s-au săvârșit din viața aceasta îndurându-le, viața de creștin fiind o

viață de mucenic, deoarece ne-am îmbrăcat în moarte prin botez.

Tainei Sfintei Spovedanii Morala ortodoxă îi alătură virtutea dreptei socoteli și țin să vă aduc la cunoștință că această virtute o îndeplinesc și economiștii – dreapta socoteală – și psihologii – dreapta socoteală – și toți ceilalți care respectă codul bunelor maniere, chiar și preoții, numai că aceștia au un dar special de la Dumnezeu, căci fiind Taina Învierii, înviază sufletele prin spovedanie. Dacă am accede doar la economiști psihologi și sociologi, oameni politici ș.a. am fi o societate perfectă pentru vremea lui Aristotel, și suntem prin europenizarea noastră – UE – ghidați după Etica Nicomahică a acestuia, care ne face să fim tributari unei gândiri pur pământeste, chiar dacă tinerii respectă „tradiția“ de a te boteza și a se cunununa.

Partea văzută a tainei o simt toți prin teologia cuvântării despre Dumnezeu folosită în dialogurile noastre dintre oameni, indivizi. Dialogul antropologic („o anthropos“ – om, etimologic – privitor spre cer) este interper-

sonal și se folosește termenul de persoană, deoarece avem în noi plămădă din Dumnezeu, suntem „părtași dumnezeieștii firi“ și în dialog vorbim cu Dumnezeu, și suntem persoane chiar dacă suntem singuri, vorbind cu divinitatea.

Partea nevăzută a tainei poate fi primită doar în Taina Sfintei Spovedanii și este cea prin care primim har și Duh Sfânt.

Duhovnicul ne naște în duh, oameni pnevmatici și ca și către ai noștri părinți trupești trebuie să avem fidelitate păstrându-i mereu aceeași și doar unul căci Dumnezeu este Unul și să știm că el, ca și Sfântul Apostol Pavel, suferă dureri ca ale nașterii până ce Hristos va lua chip în noi; apoi să mai știm că trebuie să ne rugăm și noi pentru ei și dacă îi vrem buni, să îi facem buni, duhovnicii buni nu se găsesc, ci se fac.

Pentru că nu înțelegem rolul spovedaniei în viața noastră se întâmplă căderi din acestea, dar și acestea se întâmplă, pentru că Dumnezeu ne iubește și către cel care Îl iubește nu cruță varga Sa: „toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au povățuit“ (Ps 22).

Dacă nu vrem să cădem în aceeași osândă cu Arie, ereticul, să participăm la Sfânta Liturghie și să ne împărtășim din Sfintele Sale Taine prin care ne îndumnezeim și așa Îi recunoaștem dumnezeirea lui Hristos și nu doar omenitatea.

Cred că Spovedania trebuie făcută nu doar cât spune porunca bisericii: în cele patru posturi de peste an sau măcar o dată în postul Paștilor, nu numai la 40 de zile cum spun unii duhovnici, ci ori de câte ori simțim nevoia, dorul de cer, „să mergem ca să ne întâlnim cu Dumnezeu“, cum spune un avva.

Pr. prof. Nifon BÂRDAN

Octavian Vuia despre factorul metafizic eminescian (II)

Asemenea altor mulți eminescologi, Octavian Vuia își începe demersul pornind de la judecățile lui Titu Maiorescu, ținând seama însă și de momentul crucial al culturii românești moderne. Fapt este că chiar în prima convorbire a sa cu N. Stroescu-Stînișoară, după ce recunoaște că a descoperit frumusețea filosofiei sub influența profesorului Romulus Demetrescu, declară: „Dar personalitatea care m-a atras – ca «model» istoric – cel mai mult în acea vreme, cât studiam la Seminarul pedagogic universitar, a fost Titu Maiorescu, care înfățișa, prin toată opera lui, în același timp un critic literar și un filosof al culturii, un filosof concret al culturii. N-a făurit un «sistem», deși se pot scoate elemente de filosofia culturii, vorbesc ca disciplină, din lucrările lui Titu Maiorescu și acest lucru mai așteaptă să fie făcut, Titu Maiorescu reprezenta o personalitate de mare îndrumător al culturii românești. Face parte din treimea care a pus accentul pe spiritul critic românesc: Titu Maiorescu, Eminescu și Caragiale. Titu Maiorescu în domeniul criticii literare și al filosofiei; Eminescu în poezie, în criticile făcute în *Epigonii* de pildă sau în *Scrisori* sau în alte poezii, critici foarte aspre la adresa unei anumite pătri culturale și sociale românești; nu mai vorbesc de Caragiale care, deși pentru noi, ardelenii, nu era chiar atât de apreciat, fiindcă moravurile politice din vechiul regat s-au dezvoltat altfel decât moravurile din Ardeal, unde accentul era pus pe lupta națională (desigur și această luptă își avea și ea caracterele ei, să spunem așa, dramatice, pe care

un Caragiale ardelean le-ar fi putut scoate la iveală), dar ele erau oarecum scufundate în aceea atmosferă de opoziție față de regimul austro-maghiar“ (*Întâlnire cu oameni și idei*, p. 15-16). Ideea este reluată și într-un interviu pe care Octavian Vuia îl acordă lui Mihai Cismărescu. Cu această ocazie, filosoful din exil afirmă: „Să nu uităm totuși că Neogoe Basarab, cel cu «Învățăturile» adresate fiului său Teodosie, a fost contemporan cu Machiavelli. Iar după aceea l-am avut pe Dimitrie Cantemir, un filosof și om de știință de formație europeană, care era contemporan cu Leibniz. Așa am ajuns noi din urmă filosofia occidentală. Apoi, filosofia noastră modernă s-a dezvoltat sub impulsul dat de Maiorescu, și de ce n-am spune, și de Eminescu“ (*Regăsirea în Pascal și alte „analize“ heideggeriene*, p. 101).

Revenind la felul în care Octavian Vuia întâmpină judecățile pe care Maiorescu le face la adresa tânărului poet Eminescu, cuprinse în studiul „*Direcția nouă în poezia și proza română*“ (1872), aflăm: „Deși Maiorescu a recunoscut îndată în Eminescu pe unul din promotorii de seamă ai «direcției noi», care urmarea punerea în valoare a fondului autohton în vederea creării unor opere cu caracter universal, totuși, mânat de o părintească grijă sau chiar dintr-un pedantism profesional – nu importă – semnala și unele «defecte» ale tânărului poet. După ce preciza că ne aflăm în fața unui poet «*cu totul osebit în felul său, om al timpului modern*», Maiorescu releva și părțile lui oarecum negative: «*deocam-*

dată blazat în cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate». Cu toate acestea, verdictul dat de severul și neîndurătorul critic era cât se poate de clar, «*dar în fond poet, poet în toată puterea cuvântului*». Repetiția oarecum retorică a cuvântului «poet», nu făcea decât să întărească încrederea în verdictul dat“ (*Idem*, p. 168). Mai departe, cu destulă delicatețe, Octavian Vuia se opune judecăților maioresciene negative: „Nici la începuturile lui literare și nici la sfârșitul vocației sale, curmate atât de tragic în plină maturitate, calificativele date înclinărilor lui Eminescu nu s-au adevărit decât în chip cu totul accidental, la fel ca și alte caracterizări făcute de unii critici contemporani, atrași ca și Călinescu de expresii amăgitoare. Eminescu n-a avut cugetul omului blazat, fiindcă a fost o conștiință tragică, și tragicul exclude blazarea, înfruntându-și eroic destinul. De asemenea Eminescu n-a fost iubitor de «*antiteze cam exagerate*», pentru simplul motiv că nu formula teze, care să trezească în mod neîndoios antiteze; ca apoi într-un moment fericit al cugetării asemenea filosofiei idealismului german, pe care de altfel a practicat-o cu sârguință, să-l ducă la sinteza dorită. Reflexiv a fost fără îndoială, dar nu «*peste marginile iertate*», ci numai întrucât poezia poate și îngăduie exprimarea unei profunde cugetări, a unei cugetări «conaturale» actului poetic“ (*Idem*, p. 168-169).

Cu toate aceste obiecții, Octavian Vuia, cu aceeași delicatețe, nu a rămas surprins de

Octavian Vuia despre factorul metafizic eminescian (II)

revenirile lui Titu Maiorescu în 1889, cele din studiul „Eminescu și poeziile lui“, unde Eminescu este proclamat «*rege al cugetării omenești*». Mai mult, bazându-se pe ultimele aprecieri ale distinsului critic, filosoful exilat consideră că „Eminescu trebuie încă multă vreme să ne dea de gândit. Cel ce ne-a deschis perspectiva «*fără de margini a gândirii omenești*», cum se exprima Maiorescu, mai mult prin opera sa poetică decât prin celelalte tot atât de prețioase creații literare, rămâne acela cu care am făcut primul pas, sau mai bine zis *saltul* necesar și irevocabil devenind dintr-o dată nu numai contemporani cu marii creatori ai culturii universale, dar totodată și co-artizanii ei. De ce nu am spune în mod mai lămurit și fără altă sfială: prin Eminescu am devenit «demiurgii» unei culturi ce poate aspira la un grad de universalitate intrinsecă fondului nostru autohton multimilenar“ (*Idem*, p. 169).

Convins de faptul că întreaga creație eminesciană se prezintă ca un miracol, prin care cultura națională își dezvăluie valoarea sa universală, Octavian Vuia schițează un fel de program de continuare a cercetărilor în această perspectivă. Pornește de la sintagma *minunea eminesciană*, formulată de G. Bogdan-Duică, ca de la o ipoteză ce trebuie probată. Mai reține de la G. Bogdan-Duică sugestia că cele mai importante aspecte ale *minunii eminesciene* nu pot fi surprinse cercetându-le „doar filologic și fonetic și cu toate mijloacele ce ni le pune la dispoziție psihologia limbii“ (*Idem*, p. 170). Care este soluția? „Pen-

tru a ne apropia de minunea eminesciană, ne spune tot Bogdan-Duică, e nevoie să desprindem acel «*factor metafizic*», care «*luptă să înlăture influențe strănii, să asimileze afinități stilistice, să producă fapta originală, să ne dea creațiunea sa finală, permanentă, perfectă*»“ (*Idem*, p. 170).

Așadar, Octavian Vuia dorește să se apropie de minunea eminesciană, de factorul metafizic intrinsec acestei geniale creații. O face însă într-o manieră personală, potrivit cu formația sa în domeniul filosofiei existențiale. Ne explicăm astfel de ce, pornind de la sugestia lui Pascal, își asumă metoda digresiunii. „Dacă e să pătrundem cât de cât în taina minunii eminesciene și de a sesiza factorul ei metafizic, ne vom folosi, deci, de această metodă a digresiunii, cu care sperăm nu atât să micșorăm, pentru a folosi expresia lui Blaga, cât să mărim taina minunii eminesciene“ (*Idem*, p. 170).

Astfel, prin digresiunile sale, exegetul poposește asupra poeziei eminesciene. O poetică proprie întregii creații, chiar dacă nu este elaborată sub forma unui tratat, așa cum o întâlnim la Aristotel. „«*Poetica*» lui Eminescu, înțeleasă în acest sens, ne va deschide drumul spre acel «*factor metafizic*», care deține «*cheia*» prin care vom putea pătrunde în incinta sau măcar în pridvorul «*minunii*» creației lui“ (*Idem*, p. 171). Lăsându-ne ispitiți de o asemenea promisiune aflăm: „Una din «*dimensiunile*» poetice eminesciene constă tocmai în această trecere aproape nesimțită de la «*orizontul*» îngust la cel vast al ființei, care-și dezvăluie misterul

originii dintâi. Iar pentru a desluși acest mister, trebuie să aprofundăm neapărat în ce măsură cunoașterea poetică ne face să întrezărim această «*trecere*» față de care filosofia, încă de la începuturile ei, a crezut că trebuie să delimiteze zona ei de cunoaștere, de teamă ca nu cumva să intrăm nepregătiți în domeniul «*ne-mărginitului*» și să ne pierdem în el“ (*Idem*, p.171). În digresiunile sale, Octavian Vuia evocă teama justificată a gânditorilor greci în fața ne-mărginitului, precum și neliniștea lui Pascal aflat sub presiunea infinitului. Iar pentru a se apropia de particularitățile cunoașterii poetice este amintită teoria aristotelică.

Se conturează astfel un nou posibil câștig: „Care este caracterul specific al cunoașterii poetice în raport cu cea filosofică? Această întrebare de ordin general ne va înlesni stabilirea rolului pe care-l joacă «*factorul metafizic*» în cunoașterea poetică la Eminescu. Urmărind această tematică vom reuși poate să dezvăluim ceva din miracolul eminescian și prin el să înțelegem mai bine, ce pași poate face cugetarea românească pe calea pe care i-a deschis-o genialul nostru poet“ (*Idem*, p. 172). Ca punct de referință este asumată teoria imitației prin artă, dezvoltată de Platon și Aristotel. „În concepția platoniciană, poetul ca și pictorul, sunt făcători de imagini, mai precis de «*idoli*» în sensul originar și nu religios al cuvântului: unul prin mijlocirea cuvintelor și celălalt prin intermediul culorilor. Dar acea «*re-producere*» a ființei sau a lucrului vizat nu este o imagine

veridică, adică o «icoană» a înfățișării acestora, ci un simulacru al realității prezentate. Ca atare, după Platon, artistul nu este decât un creator de rangul al treilea față de meseriaș, care ocupă locul al doilea după Zeu, fiindcă produce numai lucruri, pe când cel din urmă citat este însuși creatorul firii și a tot ce ființează“ (*Idem*, p. 173). Mai departe, fără alte argumente, exegetul adaugă: „Poetul nu-și merită cu adevărat numele ce-l poartă decât atunci când acțiunea lui creatoare scoate la iveală noi valori, fiindcă el nu re-produce realitatea, ci o re-crează prin prisma propriei sale viziuni. Arta poetică nu este, după Eminescu, o lume de simulacre, de fantome și de iluzii, ci o lume nouă, neînchipuită însă de nimeni altul decât de poetul autentic. Numai în acest fel actul creator al artistului de geniu se apropie de acel al Creatorului, «*făcătorul cerului și al pământului, tuturor văzutei și nevăzutei*». Icoana a devenit din imagine veridică, imagine sacră, tocmai fiindcă ea nu este un «idol», deci un lucru simulat, ci o imagine ce reflectă adevărul ființa pe care o re-prezintă... În acest fel Eminescu participă, firește pe plan poetic și nu pur filosofic, la acea mișcare de gândire pe care Nietzsche o numește «*răsturnarea platonismului*» și cu ea a filosofiei etichetată atât de ușor drept «idealismă» și care ajunge la apogeul ei în epoca modernă prin Schelling și Hegel. Dar, ca și Nietzsche, Eminescu nu se întoarce la realism sau materialism, ci deschide larg porțile spre o gândire a existenței, bazată pe sentimentul autohton al ființei“ (*Idem*, p. 174-175). Afirmația, în sine, pare că se susține. Dar la ce ne obligă? Exegetul ne spune: „Iar, dacă poezia nu este un simulacru, nici reproducerea unor simple «apa-

rențe», ci o imagine veridică a ființei, o icoană în sensul original al cuvântului, atunci ne rămâne să explicăm sau mai bine zis să descifrăm, cu ajutorul lui Eminescu, în ce măsură *cunoașterea poetică* se apropie de «esența ființei», pe care filosofia încearcă s-o desprindă prin căile și metodele ei proprii. Ce ne spune, deci, în această privință «poetica eminesciană»? Cu alte cuvinte: prin ce mijloace reușește poezia, actul însuși de creație, să transpună în imagini veridice manifestările ființei, în care suntem și care cuprinde întreaga realitate“ (*Idem*, p. 175).

Dacă ne pornim către o asemenea întreprindere, Octavian Vuia ne atenționează că trebuie să ținem seama și de următorul aspect: „Poetul, creatorul de artă, nu este «făcătorul firii» ca Dumnezeu, și de aceea nu pune, nu instaurează o realitate, ci o «trans-pune», ceea ce este cu totul altceva“ (*Idem*, p. 175). Care sunt consecințele acestui aspect? „Lumea poetului nu este identică cu «lumea» așa cum ne-o înfățișăm noi în mod obișnuit. Ea este, cum spune însuși Eminescu, o lume stranie pentru omul existenței comune, în sensul de neprevăzut, de neașteptat, de neexprimat cu cuvinte obișnuite. Poetul, și artistul în genere, sesizează și transpune în imagini, tocmai ceea ce scapă privirii comune și paradoxal, partea cea mai izbitoare, cea mai strălucitoare și miraculoasă totodată a ființei: frumosul“ (*Idem*, p. 175). Ne ajută Eminescu în clarificarea acestor chestiuni? Octavian Vuia crede că da. Ne sugerează ideatica poemului *Cu gândiri și cu imagini*, pentru a afla opinia eminesciană cu privire la relația poetului cu gânditorul.

Ștefan MUNTEANU

Când pictura se face cu sufletul

În mod cert, **Carmen Voisei** are un univers al ei. Atât în poezie, cât și în pictură. Mustește de feminitate și, implicit, lucrările ei sunt senzoriale, poate nu neaparat prin tematica aleasă, cât mai ales prin stil. În pictură, folosește tușa fină, delicată, iar culorile ei pastelate și fragede amintesc de renașterea întregii naturi în anotimpul primăverii. Fie că pictează peisaje, naturi statice, portrete sau nuduri, picturile lui Carmen Voisei sunt foarte plăcute ochiului. Nu au nimic dark, sunt lucrări luminoase, în general optimiste, calde și mai ales sincere. De fapt, Carmen Voisei pictează așa cum îi este sufletul. Este o bună portretistă, dar chipurile nu le surprinde la modul fotografic. Artista ghițește dincolo de trăsături emoția trăirilor, sufletul personajului pe care-l ilustrează. Fiecare portret realizat te duce cu gândul la ceva misterios, portretele lui Carmen Voisei au drept caracteristică principală enigma. De fapt ea caută să capteze misterul, asociat când umanului, când naturii. Vorbeam despre optimismul pictoriței. Și totuși, în subsidiar în pictura ei, indiferent de tema abordată, pulsează melancolia. Cu excepția pânzelor în care a reflectat în mod abstract și premonitoriu unul dintre cele mai mari dezastre naturale (incendiile din Grecia), acestea sunt dinamitate de tonurile puternice ale culorilor. Plasticiana a abordat și colajul, demonstrând și în această tehnică imaginație și talent. Însă eu o prefer când alege să acopere pânza cu culori, atunci mi se pare autentică și mai naturală. Carmen Voisei este foarte activă, tot timpul face câte ceva, pictează, are în palmares numeroase expoziții personale (în țară, în Bacău, Iași și alte orașe, dar și peste hotare) și participări la expoziții de grup; din când în când pregătește și câte o carte de poezii, excelând în literatura pentru copii. Carmen Voisei e un om generos care nu lucrează numai pentru sine. Organizează multiple activități cu și pentru copii, fiind un bun manager al Școlii Populare de Arte și Meserii din Bacău.

Violeta SAVU

Cu Mihai Buznea despre... vârste

- Distinse coleg, pe 19 ianuarie ați intrat în rândul octogenarilor. Cum ați trăit această nouă provocare a vieții?

- Percepția mea la această schimbare de fus temporal nu a fost una de provocare, ci de acceptare. Pentru că nu suntem întrebați de nimeni dacă vom fi de acord, sau nu, cu această trecere... Ea vine și se instalează. Momentul în sine, produs exact la puține clipe înainte de miezul nopții înspresc 20, mi-a readus în memorie una din cugetările, plină de ironie, dar și de umor englezesc, a gânditorului prenumele său Samuel Johnson: „Ai împliniți 77 de ani? E timpul să devii serios“. Nu știu dacă acești + 3 la 77 mi-au adăugat ceva la sobrietate, chiar dacă din minte decupez un alt îndemn, cel al scriitorului francez Alphonse Allais: „Să fim sobri“. Legat strict de evenimentul octogenar, ce-aș mai putea să spun, decât că un alt eveniment solar mi-a luminat calea cam tot în aceleași zile: 50 de ani de căsătorie, aniversați în stilul evocat/invocat mai sus. Cu temperanță, adică. Ce înseamnă, de fapt, 80? Poate doar faptul că de-acum înainte voi trăi mai mult printre cugetările oamenilor de spirit, pornind de la constatarea celebrului boxer american Muhammad Ali: „Bătrânețea nu este decât un jurnal al întregii vieți a cuiva“. Din acest jurnal al meu fac parte șase decenii de gazetărie și zece cărți de publicistică... narativă. Poate fi un bilanț care să dea răspuns unei alte cugetări demne de reținut: „Marele avantaj în a îmbătrâni este acela că nu pierzi toate celelalte vârste prin care ai trecut“. Și mă mai con-

solez cu faptul – statuat de un vechi proverb german, cum că „Pomii cei mai bătrâni au fructele cele mai dulci“. Iar pentru ca roadele să fie cât mai multe, am să dau curs îndemnul venit de la un mult mai venerabil confrate în ale condeiului, scriitorul Alexandru Vlahuță: „Bătrânețea începe de când începi să te temi de ea“. Și eu nu vreau să mă tem, pentru că „Vârsta nu înseamnă cât de bătrân ești, ci cât de bătrân te simți“ (l-am citat pe scriitorul latino-american Gabriel Garcia Marques). Înarmat cu astfel de stimulenți ai optimismului regenerativ, pășesc hotărât mai departe spre noile mele orizonturi alături de aliații și susținătorii mei dintotdeauna și mai de pe lângă timpurile acestea: coala de hârtie, condeiul și... calculatorul. În speranța că se va mai adăuga ceva la „jurnalul“ personal. Fiind pe deplin convins că „Nu există bătrânețe. Există, așa cum a fost întotdeauna, doar persoana ta“. Adică, a mea. Pentru ce va fi de-acum încolo, îmi vor spune astrele.

- Cum de imaginație nu duceți lipsă, intrați preț de câteva minute bune într-o mașinărie a timpului și povestiți-ne cum ați descoperit microbul gazetăriei și când v-a acaparat definitiv?

- Pur și simplu a fost o întâmplare, dar una care mi-a marcat definitiv viața, deși nu aș putea spune cu exactitate dacă gazetăria m-a descoperit pe mine, ori eu pe ea. Cred că a fost o chestiune de reciprocitate. Eram elev în ultimul an la o școală medie tehnică din Brașov și, în vacanța de iarnă, m-am dus în vizită la un frate de-al meu, redactor la ziarul „Flacăra Moineștiului“ – publicație recent transferată de la Bicaz, unde apăruse sub titlul „Constructorul hidrocentralei“. În cele câteva zile câte am stat aici, am luat orașul „la pas“, ceea ce mi-a permis să descopăr situații ce se detașau de firescul cotidian, și pe care, la îndemnul celor din redacție, le-am transformat într-un microfoleton intitulat „Adrese“. Publicat imediat, a stârnit reacții dintre cele mai aprinse, cu anchete declanșate de Miliție, Inspectia Sanitară și de alte instituții abilitate să se ocupe de ceea ce, astăzi, numim corupție generalizată. *Are spirit de observație puștiul* – a exclamat secretarul de redacție, un gazetar de excepție, care mi-a spus-o direct: *termină-ți școala și vino la noi*. În vară, după „maturitate“, m-am prezentat și am fost încadrat imediat pe un post de corector. Și uite-așa m-am făcut moldovean și ziarist. După doi ani și jumătate „de prășit“ cu creionul chimic pe ogorul șpalturilor umede, am fost promovat redactor. În tot acest timp am publicat articole și în cotidianul regional „Steagul roșu“, din martie 1968 fiind cooptat în redacția acestuia și în care am rămas 24 de ani. Cu sușuri – promovări de redactor

principal, șef de secție, secretar de redacție și, într-un final apoteotic, de redactor șef – funcție în care am stat timp de două ore, faptul petrecându-se în ziua de 22 decembrie 1989. Colegii m-au ales tot în aceea zi redactor șef al noii publicații independente „Deșteptarea“ și, după încă un an de zile, director al trustului de presă cu aceeași titulatură. Probabil că ascensiunea mea din această perioadă a fost prea rapidă, ceea ce a stârnit orgolii și frustrări ce i-au nemulțumit pe unii dintre colegi, iar aceștia nu s-au abținut să-mi facă vânt pe ușa principală, convinși fiind că orice șut în partea dorsală e, neîndoios, un pas înainte. Până la urmă, așa a și fost, fiindcă am prins un concurs, pe care l-am adjudecat, de reporter-corespondent pentru județele Moldovei la Televiziunea Română Liberă. Alt motiv de invidie, dar și de sentiment de neputință de a mai veni cu proțapul în drum spre a-mi pune piedică la cv-ul meu profesional. De aici, de la TVR, m-am pensionat cinci ani mai târziu, revenind însă ca redactor colaborator la diverse publicații locale precum „Imparțial de Bacău“, „Pulsul afacerilor“, „Ziarul de Bacău“. Bob numărat, pot spune că am un palmares în gazetărie de 60 de ani. Ceea ce, cred, nu e chiar de colea! Și tot nu mă las. Continui să scriu, și să public, la revistele „Plumb“ și „Ateneu“ (mai rar), cât și la revista „Sportul băcăuan“ și în publicațiile editate sub egida Filialei Bacău – Neamț a Uniunii Ziariștilor Profesioniști, al cărei membru sunt. Îmi împlinesc un destin? Probabil!

- Problema cu șutul în dos o cunosc la fel de bine, pentru că am trăit-o nu o dată, ci în două rânduri, cu deosebirea că ultima oară eu am rămas, tot cinci ani, fără niciun fel de slujbă. Dușul mi-a prins însă bine, întrucât am făcut saltul de la gazetărie la literatură, publicând de atunci mai multe cărți de interviuri, critică și istorie literară, proză memorialistică, dicționare. După pen-

sionare, observ că și dumneavoastră ați trecut în această tabără, așa că v-aș ruga să ne vorbiți despre cărțile cărora le-ați dat viață și le-ați scos în lume. Sunteți mulțumit de ecourile pe care le-au avut?

- Pasul către carte a fost unul firesc. Nu spun „către literatură“, ci spre jurnalismul narativ, așa cum a fost definit de mai mulți teoreticieni ai fenomenului. Adică: nici gazetărie pură, dar nici literatură autentică, în termenii ei definitorii. Un gen care a prins tot mai mult în anii aceștia, cu un grad ridicat de acroșaj la cititori, întrucât îmbină rigoarea faptului concret de viață cu limbajul narațiunii descriptive. Îmi permit să spun că e un real câștig pentru cei care îl practică, dar și pentru cei care îl agreează: se citește ușor, dar și se risipește ușor prin memorie. Cel dintâi volum pe care l-am scos, în urmă cu 15 ani, a fost unul de memorialistică, scris la solicitarea cunoscutului artist ceramist Anton Ciobanu: „Vocație și credință“. De ce un astfel de titlu?: pentru vocația acestuia de a modela lutul în diferite forme și chipuri inspirate de Geneză; dar și pentru credința în mesajul artei sale. A fost cartea cu tirajul cel mai mare: 500 de exemplare. Celelalte opt care i-au urmat le-am editat după rețeta unui mare ziarist băcăuan interbelic, dar și post-belic, băcăuan de origine, care și-a tipărit toate cărțile – peste o sută, în tiraje de 101 exemplare, „...spre a le oferi celor despre care știu sigur că le vor citi – prieteni, cunoscuți, jurnaliști“, după cum se mărturisește într-un interviu acordat unui alt băcăuan slujitor al condeiului. Este vorba despre Marius Mircu și, respectiv, de Roni Căciularu. Titlurile mele? „Mic tratat despre berbeci“ și „Efectele perverse“ – volume de publicistică, ce reunesc aproape 160 de articole ilustrate, fiecare, de caricaturi la temă ale lui Constantin Ciosu, apărute în „Ziarul de Bacău“. Au urmat: „Regalul cu litere“ - o istorie

romantată a presei băcăuane în 50 de episoade reconstituind momente din activitatea mea de gazetar; setul de trei cărți „de vacanță“ – „Bolnav de undiță“, „Cocteil cu praf de pușcă“ și „Întâlnire cu Tamina“, povestiri vânătoarești, pescărești și de alte inspirații, ilustrate de același Constantin Ciosu – primele două, și de pictorul naiv Ion Măric. Spre a le mări atractivitatea, la sfârșitul anului trecut am scos de sub tipar cartea de reportaje „Drumuri și popasuri“, dedicată celebrării Centenarului Românesc al Unirii și dorindu-se a fi un nou mod de „cântare“ a plaiului nostru mioritic, după cea din urmă cu mai bine de un veac a lui Alexandru Vlahuță. În curs de apariție am încă o carte de publicistică – „Halal de mine, sunt român“, în care am inserat 34 de foiletoane acide la adresa realităților noastre prezente. Fără însă a-mi face iluzii că demersurile mele critice vor produce efecte drastice, de schimbări de atitudine, printre ocârmuitorii noștri. Muncă în zadar? Nicidecum! Gazetarul are datoria de a sesiza și prezenta racilele societății în care trăim; alții, în speță guvernării, trebuie să se implice în eradicarea lor. Cum mi-au fost primite cărțile? Bine, în general, de către presă, cât și de criticii băcăuani, laudativ, sau cu tăcere, de către confrăți, amici, cunoștințe mai apropiate ori mai îndepărtate, împrăștiate cam prin toată țara, dar și în afara ei. Ceea ce mă îndreptățește să afirm că sunt mulțumit, gândindu-mă și la formula de valorizare utilizată cândva în presa românească: bine că n-am scris doar pentru coșul de hârtii... Spectru care nu ne mai pândește, întrucât acum nu mai avem manuscrise, ne concepem textele direct la computer.

- N-ați amintit „Instant story“, dar sunt sigur că toate vor fi căutate. Mulțumesc și la cât mai multe noi apariții editoriale!

Cornel GALBEN

Este Bacăul un oraș bacovian?

Am trăit în Bacău de la patru la nouăsprezece ani și m-am întors aici cam pe la patruzeci și cinci de ani. M-am întrebat uneori dacă Bacăul este orașul lui Bacovia, orașul amurgurilor violet, al sicriilor de plumb, al copacilor albi și negri. În afară de amurguri violet, n-am găsit altceva bacovian orașului. Dar în spiritul poetului îmi par a fi ciourile, ca o pecingine, ce se foiesc peste tot, dar ele nu sunt cu adevărat bacoviene. Ar trebui niște corbi mai degrabă, dar nici ei nu și-ar avea rostul, la Bacovia nu găsești presentimentul morții, ci o tonică separare a vieții de moarte, subiectul viu are știre despre morți ce putrezesc și despre degradarea universului prin mirosuri și sunete, adică prin zvonuri. Un zvon e și mirosul morților ce putrezesc. Eul poetic bacovian ar fi doar un observator, parcă neimplicat în nimic, dacă universul poeziei sale ar imita pe cel real. Dar nu imită, ci universul este scornit de poet și de vreme ce-l produce, e implicat în el.

Bacovianismul – starea de spirit muzicală și cromatică a

unui mare poet ce auzea clavire astrale. Nu se naște dintr-un spațiu real și de aceea Bacăul n-ar putea da un al doilea Bacovia autentic. Cine să mai repete starea de spirit a lui Bacovia, când stările de spirit sunt ca amprente, unice pentru fiecare om... Dar dacă ar fi Bacăul orașul bacovian, am putea trăi sub apăsarea lespezilor și sicriilor de plumb, printre copaci albi și negri și decoruri de doliu, ascultând melodia îndepărtatelor clavire, cu mâinile și picioarele rebegite și suferinzi de-o nobilă singurătate? Da, am putea trăi, fără îndoială că am putea trăi, altfel nu am accepta nici orașul lui Bacovia, orașul imaginar – orașul morții, orașul contrastelor funerare. Da, al contrastelor, pentru că acesta e semnul bacovian,

contrastul. Cadavrele se descompun sub căldura toridă, iar oamenii vii sunt reci ca morții. Alb și negru. Ba clavire celeste, ba fanfare funebre. Iar în viața reală, nu este Bacovia omul unor veritabile, ba chiar incredibile contraste?

Și iată marele secret al artei bacoviene și al artei în genere: să crezi un oraș imaginar, mai autentic decât cel real.

Un oraș ce pare mai real decât cel real. Mai bine conturat.

Un oraș cu o viață a lui, mult mai pregnantă ca viața sa reală, în totul anonimă. Un oraș memorabil, spre deosebire de palidul oraș real. Un oraș ce este atât de viu, încât pe lângă el orașul real pare mort.

Dan PERȘA

Martie

02 - Ștefan P. Radianu (1854-1921), agronom, profesor, publicist, 165 ani;
05 - Gheorghe Pătrar (1939-2004), bibliograf, istoric literar, publicist, 80 ani;
07 - Vasile Apostol (1909-1941), erou național, 110 ani; **Grigore Dan Dalban**, pictor, 75 ani;
08 - Roni Căciularu, jurnalist; prozator, 80 ani;
11 - Constantin Th. Botez (1929-1992), istoric, 90 ani; **Gheorghe Simion**, profesor, cercetător, 95 ani;
13 - Viorel Cruceanu, istoric, profesor, 60 ani;
15 - Ion Mihalache, pictor, 55 ani;
19 - Eliza Verman, prozatoare, scenaristă, 35 ani;
20 - Aura Grigorescu, artist decorator, 115 ani; **Dan Palade**, pictor, 65 ani; **Elena Petriman-Țarălungă**, profesoară, juristă, poetă, prozatoare, 70 ani;
23 - Gheorghe Banu (1889-1957), medic, profesor universitar, 130 ani;
24 - Vasile Melica (1924-2001), pictor, 95 ani;
26 - Pompei Gh. Samaritan (1879-1942), medic, publicist, 140 ani;
28 - Elena Ciobanu, conferențiar universitar, poetă, eseistă, traducătoare, 45 ani;
29 - Nela Mariana Zare, actriță, 60 ani;
30 - Carmen Poenaru, plasticiană, 55 ani;

Mădălina Rotaru, jurnalistă, poetă; 40 ani;
31 - Dan Sandu, profesor, poet, 65 ani.

Aprilie

04 - Ioana Boca, istoric; 45 ani;
07 - Elvira Enea (1904-1988), plasticiană, 115 ani; **Ovidiu Marciuc (1959-2017)**, pictor, grafician, 60 ani; **Maria Margos**, pictor naiv, 55 ani;
09 - Vicențiu Ghioldum (1944-1995), poet, cineast, 75 ani;
10 - Dumitru Anton, medic, 80;
15 - Anta Raluca Buzinschi (1964-1983), poetă, 55 ani; **Iulia Ștefănescu**, medic, 70 ani;
Jubilee
17 - Dan Platon, prozator, cineast, 90 ani; **Nela Duhu**, solistă de muzică populară, 45 ani;
18 - Gheorghe Iorga, profesor, traducător, critic literar, eseist, 65 ani;
22 - Ion Dragomir, poet, publicist, 75 ani;
24 - Vasile Adăscăliței (1929-2007), profesor universitar, folclorist, eseist, 90 ani;
Gheorghe Dumitrașcu (1954-2014), pictor, 65 ani;
25 - Cătălina Dănilă, ceramistă, 45 ani; **Virgiliu Băncilă**, inginer, 75;
27 - Adi Cristi, poet, publicist, 65 ani;
28 - Emil Ariton, profesor, matematician, poet, 70 ani;
29 - Vintilă Dumitru Dabija, profesor, dirijor, 60 ani.

Alexandru Tiron (Sphinx) - 110

N. la 11 martie 1909, în satul Prăjești, comuna Traian, județul Bacău - m. 10 iunie 1990, la Bacău. **Profesor, epigramist, umorist, publicist, compozitor, flautist, dirijor.** Fiul lui Vasile Tiron, notar, și al Mariei, casnică. Urmează cursurile școlii primare din satul natal, pe care le absolvă în 1920, fiind apoi admis la Școala Normală de Învățători „Vasile Lupu” din Iași. Până la obținerea diplomei de învățător, în 1928, desfășoară în paralel o susținută activitate de perfecționare pe tărâmul muzicii, studiind flautul, arta solfegiului și contrapunctul și activând în grupurile muzicale profesioniste și neprofesioniste ieșene. În 1929 e angajat ca profesor de muzică în școala pe care tocmai o absolvise, iar în anul școlar 1930-1931 activează pe același post la Școala Medie „Mihail Sadoveanu” din Iași. Stagiul militar îl readuce pe meleagurile natale, la ieșirea de pe porțile Școlii Militare de Ofițeri de Rezervă din Bacău primind gradul de sublocotenent. Începând din 1932 peregrinează pe la diferite școli primare arondate Inspectoratului Școlar Regional Bacău, învățând buchiile abecedarului copii din comunele Sohodol-Călugăra, Barați-Mărgineni și din orașul Bacău. Chiar din primul an activează în „Corul învățătorilor”, ce tocmai se înființase, preluând conducerea acestuia în 1945 și propulsându-l cu succes în confruntările de gen, unde obține mai multe diplome și distincții. În 1937 i se încredințează, în paginile ziarului băcăuan **Moldova**, rubrica umoristică **Stele călătore**, pe care o semnează Alexandru Tiron-Sphinx. După un an, producția sa epigramatică e adunată în volumul cu același titlu, publicat la Editura Moldova și recomandat de Constantin Sturzu, directorul ziarului

ce l-a lansat în lumea umoriștilor. Din acea efervescentă perioadă, memorabil a rămas duelul epigramatic susținut, în tandem cu Sandu Russu, cu alți doi epigramiști băcăuani ai timpului, Ionel Băjescu-Oardă și Rică Constantinescu. Ecourile lui dăinuie și azi, replicile celor patru fiind publicate de Băjescu în volumul de memorii **Di Granda: 50 de ani de teatru, 70 de ani de cântec** și de Marin Cosmescu în antologia **Și-au găsit Bacăul...** (Bacău, Editura Egal, 1999). Apariția celei de a doua mari conflagrații a întrerupt o ascensiune promițătoare, în perioada 1939-1944 fiind concentrat și mobilizat în cadrul Regimentului 27 Infanterie Bacău, alături de care ia parte la eliberarea Basarabiei și în campania ce-l duce până la Odesa, unde este rănit și lăsat pentru un scurt timp la vatră. Mobilizat din nou, e decorat cu „Ordinul Coroana României” cu spade, avansat la gradul de locotenent în rezervă și desemnat, în 1944, să conducă, în calitate de ofițer instructor, Batalionul de elevi ai Școlii Normale din Bacău. În 1948 absolvă Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din Iași, dar diploma îi va fi eliberată abia în anul 1967, când primește și titlul definitiv de profesor de muzică. Între timp, ca flautist, se numără printre cei ce au pus bazele, în 1948, Orchestrei Simfonice a cadrelor didactice băcăuane, experiența câștigată în cadrul acesteia folosindu-i apoi în calitate de prim-instrumentist al Filarmonicii de Stat Bacău, în cadrul căreia va activa din 1956 și până la pensionare, în 1967. Ca profesor de muzică a activat un an (1949-1950) la Liceul de Băieți și alți șase la Liceul Pedagogic de Fete Bacău (1950-1956), fiind totodată angajat ca profesor de flaut și la Liceul de Muzică și Arte

Plastică din aceeași localitate (1950-1962). Urmează o perioadă de acumulări pe plan spiritual, care îl vor face să se reîntoarcă la preocupările literare ale tinereții și să transcrie conștiincios în caiete noile „îndrăzneli literare”, sonetele anilor 1985-1988 alcătuind materia antologiei postume **Îndrăzneli literare. Stele călătore**, alcătuită de scriitorul M. Cosmescu-Delasabar (Editura Egal, Bacău, 1999). Concomitent, nu a neglijat activitățile muzicale, în 1978 înființând Ansamblul Cameral „Balada” al pensionarilor, căruia, în calitate de dirijor permanent, îi dedică și îi încredințează mai multe compoziții și cu care a oferit numeroase spectacole pe scena Casei de Cultură „Vasile Alecsandri” din Bacău și pe alte scene, numărându-se printre laureații festivalurilor și concursurilor corale antedecembriste. Activ până în ultima clipă, el a rămas o pildă vie pentru toți cei legați de actul de cultură. Postum, același Marin Cosmescu l-a inclus cu epigrame în volumul **Un carré de ași ai epigramei** (Bacău, Editura Casa Scriitorilor, 2005), alături de Alexandru Gheorghiu Doinaru, Alex (Sandu) Russu-Saru, George (Caizerliu) din Moldova și I. Voledii, cu creații similare apărând și în **Antologia epigramei românești** (București, Editura Pro Transilvania, 2007). Una dintre cele mai savuroase, reprodusă în **Răsunerul, TimpOnline.ro** și în alte publicații din mediul virtual este cea intitulată **Unui om de nimic**, de mare actualitate mai ales azi, când nulitățile promovate în funcții publice sunt pe toate drumurile:

*Că ești o simplă nulitate,
O secătură, un spanac,
Un nătărău, un terchea-berchea...
De ce s-o spun? Mai bine tac!*

Val Andreescu - 70

(**Andriescu, Valerian**, în acte), n. 25 martie 1949, în satul Cățălești, comuna Șerbești (actualmente Siretul, comuna Săucești), județul Bacău. **Maistru, jurnalist, poet, prozator**. Este fiul Vioricăi (n. Ocheană), profesoară de limba franceză, și al jandarmului Vasile Andriescu, cei care i-au asigurat încă de mic o educație aleasă, înscriindu-l, la nici 3 ani, în programul Grădiniței Cățălești (1951-1953), apoi în celelalte cicluri școlare. Mutându-se din satul mamei în Poiana Alexei, comuna Laza, județul Vaslui, de unde era originar tatăl, le-a considerat pe amândouă leagănul copilăriei și le-a oglindit peste ani în romanele sale din suita „Milenii, anotimpuri și iubiri“, în paginile cărora părinții și bunicii au un loc aparte. Devenit elev al Școlii elementare din satul Poiana lui Alexa (1956-1960, cum e cunoscut azi), i-a avut ca învățători pe soții Sillion, care, alături de fosta educatoare, i-au inoculat plăcerea lecturii. Clasa a V-a și primul trimestru din clasa a VI-a le-a urmat la Școala elementară din satul Bogdana (1960-1961), din comuna vasluiană cu același nume, sub îndrumarea admirabilului profesor de limba română Căpriță publicând primele versuri la gazeta de perete a acesteia. Silit de împrejurări, clasa a VI-a a finalizat-o la Școala Pușcași (1961-1962, pe atunci în raionul Vaslui, regiunea Iași), iar clasa a VII-a a absolvit-o la Școala Sauca, din comuna Laza (1962-1963), făcând parte din ultima promoție de gimnaziști cu 7 clase elementare. Spre surprinderea multora, proaspătul absolvent a preferat să obțină mai întâi o calificare care să-i asigure un loc de muncă, așa că a urmat cursurile Grupului Școlar Profesional și Tehnic din Bacău (1963-1966) și, cu diploma de electrician în buzunar, s-a angajat la Întreprinderea „Partizanul“ din Bacău, unde în scurtă vreme avea să fie promovată ca tehnician. Deși câștiga bine, nu a renunțat la studii, urmând în paralel, cu o întrerupere datorată efectuării stagiului militar și... căsătoriei, cursurile Liceului „Lucrețiu Pătrășcanu“ din Bacău (1966-1968, 1972-1974, actualul Colegiul Național „Gheorghe Vrânceanu“), apoi, în 1975, și pe cele ale

Școlii de Automatizări din București. În 1979 s-a mutat cu serviciul și familia în municipiul Vaslui, fiind încadrat la Combinatul de Fire Sintetice, pe platforma căruia avea să urmeze, într-o formă cu frecvență redusă, cursurile Facultății de conducere politică a economiei (1982-1986). Detașat la Combinatul Petrochimic Midia-Năvodari pentru doi ani, a urmat și absolvit, în 1988, Școala Tehnică de Maiștri din Năvodari, județul Constanța, revenind în colectivul combinatului vasluian pe post de maistru electro-AMC, pe care l-a păstrat până în anul 1999, când a fost disponibilizat în baza Ordonanței 14. Trezit în fața unei situații inedite, a trebuit să o ia de la capăt, vreme de un lustru fiind administratorul unei societăți comerciale, după care, amintindu-și că în perioada școlii profesionale a debutat cu o poezie juvenilă în paginile ziarului băcăuan **Steagul roșu**, a început colaborarea cu ziarul **Meridianul** (Vaslui, 2004), mai întâi cu epigrame, apoi și cu articole. Devenit redactor al acestuia, iar din 2005 redactor-șef, a susținut neîntrerupt, vreme de 11 ani, o vie și apreciată pagină culturală, publicând peste 1800 de articole, reportaje, știri și articole de fond, precum și sute de creații literare de toate genurile. Activând concomitent și ca redactor al posturilor **Radio-Unison** și **TV-Vaslui** a realizat mai bine de 400 de emisiuni „La o ceașcă de... cultură“, „La ordinea zilei“ și „Cultura la zi“, mii de transmisii în direct, circa 250 emisiuni înregistrate, redactând aproximativ 2000 de știri difuzate pe ambele rețele media. Deși munca redacțională i-a răpit destul timp, a pus umărul la apariția revistelor vasluiene **Ecouri literare** (ca secretar de redacție, 2012) și **Meridianul Cultural Românesc** (redactor-șef, din 2015), colaborând frecvent cu epigrame, fabule, poezie și proză și la alte publicații, între care amintim **Baadul literar**, **Booklook**, **Bună ziua, Iași!**, **Claviaturi**, **Convorbiri literare**, **Cronica**, **Elanul**, **Epigrama**, **Eterna epigramă**, **Grădina cu lecturi**, **Haz de necaz**, **Hohote**, **Orizonturi**, **Poezia**, **Plumb**, **Surâsul Bucovinei**, **Viața mea** (Israel), **Viața satului**, **Vremea nouă** ș.a. Luându-și rolul de

scriitor în serios, a debutat editorial cu volumul de epigrame, fabule și panseuri **Calul cu potcoave roz** (Iași, Editura PIM, 2005, cu o prefață de Teodor Pracsiu), sub egida aceleiași case editoriale apărându-i apoi volumele **Florete melancolice** (epigrame, fabule, rondeluri, 2007), **Fiorii zborului tandru** (poezii, cu un cuvânt înainte de Dan Răvaru, 2008), **Fabule** (2009), **Liniste în „Fa major“** (epigrame, fabule, rondeluri, cu un cuvânt înainte de Teodor Pracsiu, 2010), **Milenii, anotimpuri și iubiri sau Cele șase taine ale inițierii** (roman, cu o postfață de Emilian Marcu, 2011), **Învieirea pământeană** (roman, 2013), **Șaua cailor de șah** (epigramă, ilustrat de caricaturistul Corneliu Cozmei, 2013), **Pe-deapsa iubirii** (roman, 2015) și **Tolba cu săgeți duioase** (roman, 2016). Cu poezii și creații epigramatice a fost inclus, de asemenea, în antologiile **Cuget, deci exist, dar nu mai rezist** (Cluj-Napoca, Editura Pro Vita, 2005), **Voci lirice vasluiene** (Editura PIM, 2006), **Corecții cu zâmbete** (idem, 2006), **Tichia de mărgăritar** (idem, 2007), **Antologia epigramei românești** (București, Editura Pro Transilvania, 2007), **Epigrame cu și despre femei** (Bacău, Editura Grafit, 2010), **35 de ani sub semnul maestrului** (Iași, Editura „Ars Longa, 2010), **Unde dragoste nu e, faceți... epigrame** (Editura PIM, 2014), precum și în anuarele Uniunii Epigramiștilor. A îngrijit, totodată, volumele **Fabule și epigrame** de Titi Gheorghiu (Editura PIM, 2011) și **Marin 70 - 70 de autori, 70 de mărturii, 70 de autografe, pentru 70 de ani** (idem, 2011) și a scris postfața romanului **Ultima zvâcnire** de Ica Grasu (idem, 2012). Membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, al Cenaclului de Umor „Valentin Silvestru“ și Asociației Culturale „Poesis Moldaviae“ din Vaslui, al Asociației Literare „Păstorel“ și membru senior al Academiei Libere „Păstorel“ din Iași, a fost răsplătit pentru creația sa cu premii în cadrul Festivalului de Umor „Constantin Tănase“ din Vaslui, la concursurile de gen și cu șapte importante distincții pentru publicistică.

Dan Petrușcă - 65

N. 27 aprilie 1954, în Bacău. **Poet, eseist, publicist, profesor.** Este fiul lăcătușului mecanic Anton Petrușcă, veteran de război, și al Mariei (n. Crăciun), operatoare radioficare. Cursurile primare le-a început în orașul natal, în 1960, la Școala Nr. 3, aferentă zonei Narcisa, iar din clasa a III-a le-a continuat la Școala Generală Nr. 18 (azi, „Spiru Haret“). Primii trei ani de gimnaziu i-a urmat la fostul Liceu Nr. 3 (actualul Liceu cu Program Sportiv), în timp ce pentru clasa a opta a revenit la Școala Nr. 18. În 1969 e admis la Liceul „Lucrețiu Pătrășcanu“ (azi, Colegiul Național „Gheorghe Vrânceanu“), ale cărui cursuri le absolvă în 1974. Începe să scrie versuri încă din școala generală, frecventând într-o primă etapă Cenaclul „Lucian Blaga“ al Casei de Cultură „Vasile Alecsandri“ din Bacău, unde e fascinat de lecturile și spiritul critic al poetului Victor Croitoru, iar între 1968 și 1975, cenaclul de pe lângă revista *Ateneu*, în paginile căreia va și debuta, în aprilie 1969, cu poezia **Gene palpînd în zori**. Pe lângă debut, 1969 îi va mai aduce consacrarea națională, prin Premiul I obținut la Concursul „Tineri condeie“ și deschiderea către paginile altor reviste literare. Încearcă de mai multe ori să treacă de furcile caudine ale admiterii în învățământul superior, optând când pentru filosofie, când pentru psihologie, dar abia în 1978 a reușit la Facultatea de Filologie din cadrul Universității „Al. I. Cuza“, pe care a absolvit-o în 1982, cu lucrarea de licență **Mitul lui Edip în literatura greco-latină și românească**. Tot în 1978, e inclus cu un grupaj de cinci poeme (**Statornic țarm, Încă și mai aproape, Pescărușul, Spiritul meu, Grâu**) în antologia **Inscripții la Cântarea României** (Consiliul Județean al Sindicatelor, Bacău), dar până la adevăratul debut editorial vor mai trece încă două decenii. Publicistic a debutat în revistele studențești ieșene, în *Biblioteca Opinia* (Nr. 10/1981), supliment al *Opinii studențești*, apărându-i și versuri, însă cu pseudonimul Dan Petreanu, folosit cu

un an în urmă și pentru semnarea textelor date tiparului de revistele **Convorbiri literare, Cronica, Pro Sae-culum** și **Steaua**. Stagiul de profesor de limba și literatura română – limba și literatura latină l-a început la Școala Generală din Tescani, în toamna anului 1982, dar la jumătatea lui octombrie se transferă la Școala Generală din Scorțeni, unde director era criticul Eugen Budău. Sătul de navetă, în 1986 se mută la Școala Generală Nr. 15 din Bacău, iar în anul următor intră în colectivul de la Liceul Industrial Letea, până în 1995, când se titularizează la Liceul Economic (azi, Colegiul Economic „Ion Ghica“). Aici, deși a fost titular până în 2001, nu a predat decât în anul școlar 1998-1999, în ceilalți fiind profesor la actualele Colegii Naționale „Ferdinand I“ și „Vasile Alecsandri“. Pentru un semestru, în primăvara anului 1998 a funcționat ca inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar Județean Bacău, iar din toamna lui 2001 e profesor titular la liceul pe care l-a absolvit, Colegiul Național „Gheorghe Vrânceanu“. În toată această perioadă a continuat să scrie și să publice atât poezie, cât și studii critice și eseuri, să participe la dezbateri și la ședințele cenaclurilor „Avangarda XXI“ și „Octavian Voicu“. De la micile studii despre Camil Petrescu și Mircea Eliade, publicate în *Ateneu*, în 1998, la aproape trei decenii de la prima apariție într-o revistă, a izbutit să închege o carte unitară, **Mister și literatură – eseuri aproximative** (prefațată de Gh. Iorga, Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău), bine primită de critica literară și de cititori, fapt ce a impus o nouă ediție, revăzută și adăugită, apărută la Editura Timpul (Iași, 2009). Acestui debut editorial i-au urmat volumele **Poezia îmi stătea pe genunchi** (prefațată de Constantin Dram, postfața de Gh. Iorga, Editura Universitas XXI, Iași, 2005), cu ecouri la fel de bune – între altele, prezentări și interviu cu autorul la TVR Cultural și B1 TV, după lansările de la Casa „V. Pogor“ și Capșa –, **Toate-s cam de**

pe când (idem, prefață de Constantin Dram, postfață de Cassian Maria Spiridon, 2008), **Și celelalte cuvinte** (idem, postfață de Mircea Dinutz, 2011), **Oarecum anacronic** (Florești, Editura Limes, 2018), dar poetul și eseistul nu se grăbește să-și adune în pagini de carte producțiile literare în fiecare an, semn că exigența sa e atent cântărită. În paralel cu activitatea de la catedră, între 1994 și 1996 a fost redactor la săptămânalul *Viața băcăuană*, unde a publicat diverse articole, apoi redactor la revista de cultură *13 Plus*, în paginile căreia i-au apărut studii despre cultură și literatură. Din 1998 a devenit colaborator constant la revista de limba română *Convorbiri didactice*, unde publică studii de specialitate, fiind apoi secretar general de redacție al prestigiosului trimestrial. A mai semnat, de asemenea, în ziarele *Steagul roșu* și *Deșteptarea*, precum și în *Scara – Revistă de oceanografie ortodoxă*, *Meridian 27*, *Poezia*, *Porto Franco*, *Vatra veche*, *Ziarul de duminică* și *Vitraliu*, în acest periodic având, din 2006, spațiu rezervat pentru un poem, număr de număr. Șef de catedră în mai multe rânduri, a fost, totodată, redactor responsabil al volumului **Mărturii, mărturisiri, 1967-1997** (Colegiul Național „Ferdinand I“, Bacău, 1997), iar în prezent e membru al Consiliului de administrație a Colegiului Național „Gh. Vrânceanu“, vicepreședinte al Filialei „Alexandru Piru“ Bacău a Societății de Științe Filologice și membru al Uniunii Scriitorilor, Filiala Iași. Inclus cu poemul **Spre iarnă** în antologia **Retrospective 2** (Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău, 2008), realizată de scriitorul Victor Munteanu, a publicat la sfârșitul anului 2013 volumul de publicistică **Semne din cărți. Simptome, nelinisti, paradoxuri, deriziuni** (Editura Babel, Bacău) și pregătește cititorilor noi surprize. Pentru mulți dintre ei, una a fost intrarea sa în rândul sexagenarilor, un motiv în plus să-i dorim să aibă parte de încă mulți ani rodnici în planul creației și de iubirile care nu-l ocolesc!

Remember Doru Kalmuski

N. 13 aprilie 1944, în Pitești, unde mama se refugiase din pricina bombardamentelor preconizate să aibă loc în Bacău, scriitorul băcăuan a fost fiul avocatului Constantin Calmuschi și al Mariei (n. Damian), profesoară de limba franceză. Dacă hazardul a făcut ca tocmai în acea zi orașul ivirii sale pe lume să fie bombardat, ghinionul avea să se prelungească, întrucât tatăl, pe atunci primarul Bacăului, avea să fie arestat de comuniștii veniți la putere și trimis într-un lagăr de muncă și reeducare pentru mulți ani, unde, datorită torturii suportate la Balta Albă, Aiud și în alte locuri de detenție, va înnebuni, murind în împrejurări nici acum elucidate. Rămasă fără toate proprietățile și lucrurile de valoare, mama avea să le asigure cu greu celor doi frați condiții decente de trai, insistând ca ei să urmeze cursurile școlare cu orice preț. Studiile primare le-a început în orașul Buhuși, iar cele gimnaziale le-a continuat la Bacău, unde, în 1963, absolvă și Liceului „Vasile Alecsandri” (azi, Colegiu Național). Silit de împrejurări să lucreze în paralel, încă de la 12 ani, într-o fabrică de bere, a înfruntat de la o vârstă fragedă vicisitudinile vieții, fiind încorporat după absolvire în cadrul Clubului Sportiv Dinamo București, secția de ciclism, unde are rezultate foarte bune, culminând cu victorii în cursele și tururile din campionatul intern. Este admis la Facultatea de Filologie și la Facultatea de Drept ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași, dar abandonează cursurile în 1964, același lucru întâmplându-se și cu studiile la Facultatea de Medicină, doi ani mai târziu. Cum debutase în presa literară încă din 1968 (revista *Luceafărul*), lucrează ca tehnoredactor la revista *Cronica* (1968-1975). Semnând cu pseudonimul Ioana Solescu, în 1974, publică la Editura Dacia din Cluj romanul polițist **Epilog pentru alții**, apărut într-un tiraj de neimaginat pentru un debutant (102.940 exemplare). Lucrează apoi ca instalator, în construcții, din 1976 revenind în Bacău, unde se angajează la Întreprinderea Poligrafică, pe post de corector. În 1984 îi apare, la Editura Cartea Românească, al doilea roman - **Îmbunătățirea funciară** - (40.000 exemplare), distins în 1985 cu Premiul Uniunii Scriitorilor, dar refuzat cu ostentație de autor. Fiind un permanent

disident al regimului comunist, trei ani mai târziu este anchetat de Securitate și trimis la închisoare pentru instigarea muncitorilor de la tipografia băcăuană, iar cu puțin timp înainte de căderea regimului comunist, la începutul lui decembrie 1989, publică romanul **Antonie și ceilalți** (Editura Cartea Românească, 35.000 exemplare), o parabolă a puterii totalitare. În ianuarie 1990 e ales președinte de sindicat al tipografilor băcăuani, dar în februarie se transferă la noul cotidian *Deșteptarea*, unde stămește dispute și răscolește patimi în urma articolelor publicate. Trece pentru o scurtă perioadă în redacția săptămânalului *Pur și simplu*, unde e redactor-șef adjunct, colaborează la *Cuvântul românesc* (Canada) și la alte publicații în limba română din S.U.A., la săptămânalul *Moldova* (Bacău) și, în 1992, editează în calitate de redactor-șef săptămânalul *Opinia băcăuană*. Din octombrie același an trece conservator la Muzeul de Artă, răspunzând de Casa Memorială „Nicu Enea”, a pictorului despre care va da tiparului, în 1997, volumul **Nicu Enea - Radiografia unui destin artistic** (Muzeul Județean de Artă Bacău). În 1993, publică cu pseudonimul Lester Fulbright, la Editura Saltic Procom București, romanul **Fiul**, în 5.000 de exemplare, iar un an mai târziu îi apare, în Franța, eselul politic **Atlantida română**, republicat ulterior de Editura Fabienne (Belgia, 1994). În 1993 a început elaborarea unui studiu amplu despre prejudecățile misticismului științific, publicat în 1999, la Editura Saeculum I.O. București, sub titlul **Semnele Apocalipsei** și lansat, în mod ostentativ, într-o stație de autobuz din Bacău. Acestor cărți li se alătură volumul de proză fantastică **Ultimele știri despre gepși** (Editura Plumb, Bacău, 1998), trilogia utopică alcătuită din **Isus la București** (*Utopia credinței*, Editura Deșteptarea, Bacău, 2000), **Adevăratul Eden** (*Utopia politiciii*, Editura Diagonal, Bacău, 2001) și **Religia minciunii** (*Utopia rațiunii*, Editura Cronica, Iași, 2002), distinsă un an mai târziu cu Premiul Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor pentru proză, romanul de dragoste **Gara Milano** (Editura Princeps Edit, Iași, 2004), ce a cunoscut și o versiune italiană, **Formula supraviețuirii** (Editura Deșteptarea, 2009), **Spre**

Vest prin Nord Est - Afacerea Char-donnay (idem, 2012), **Patru meditații despre predestinare** (Editura Docucenter, Bacău, 2013), **Conspirația iudaică și alte arătări** (idem, 2015) și **Mesaj către manechine** (Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2018). Este inclus, de asemenea, cu proză în antologiile *Ateneul scriitorilor* (Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2008), *Bacăul cultural - 600. Antologia plumb*, 2008 (idem, 2008), *Retrospective 2* (Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău, 2008) și *Sub semnul lui Bacovia: antologie pentru „mâine și mai mâine”* (Editura Art Book, Bacău, 2015). Din zecile de articole, cronici de artă și eseuri risipite de-a lungul anilor prin revistele *Cronica*, *Convorbiri literare*, *Ateneu*, *Vatra*, *Steaua*, *Plumb*, *Meridian 27*, *Vitaliu*, ziarele deja amintite și *Tineretul liber*, s-ar putea alcătui, oricând, mai multe cărți de publicistică, dar se pare că nu le-a venit rândul. Aidoma altor scriitori, tentația politicii nu l-a ocolit, fiind ales în 1992 președinte al Organizației Județene a PAC, din care va demisiona un an mai târziu. Deși înainte de 1989 era unul dintre animatorii Cenaclului Artelor de la Casa de Cultură a Sindicatelor „Vasile Alecsandri” și al dezbaterilor organizate în propria casă, în ultimii ani s-a izolat la masa de scris, rareori ieșind din universul său, așa cum s-a întâmplat în 2015, când și-a răstignit cărțile pe o cruce în fața Prefecturii, urmând să le incendieze în semn de protest pentru penalii pseudoscriitorilor. Membru al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor, a putut fi zărit doar la activitățile acesteia și, din când în când, la concertele soției, pianista Ozana Kalmuski. Pasionat de natură și excursii, a valorificat timpul liber în drumeții sau incursiuni în Muntii Făgăraș ori cultivându-și pământul cu flori, grâu și plante aromatice, care nu lipseau din casa refăcută cu propriile mâini și cu spiritul său de gospodar desăvârșit. Experimentând decenii în șir *Formula supraviețuirii*, s-a stins pe neașteptate, în 12 iunie 2018, la Bacău, lăsând moștenire un model de luptă împotriva impostorilor de orice fel, mai multe formule literare și o operă ce abia de acum se impune a fi cercetată cu o mai mare atenție. Fie ca memoria sa să dănuie!

G. C. SIMION

Cântec de prieten

*Întru Eternitatea Profesorului
Gheorghe Drăgan*

PIETRE CIOPLITE SĂRMAN

*Mai ieri, pietre cioplite sărman... /
Par negre, ca scorbura, iarna,
- căderi în neant -
Târziu, cu speranța te-ascunzi înspre
cer; / ce simplu/
Să stai amintiri, să te-ntorci la obârșii, /
Vărsat peste ani, să cauți noi sfetnici –
ninsori, /
Celestul sisific periplu /
Departa și-Aproape, în Inimi și-Acolo,
mai sus, /
Aproape de-un soi de prinsori / –
În vaduri pribegi, /
La Strașla, Varatici, cantoane de suflet
Te-nchid amurgind. /
Cu duminici e visul/ pământului sterp /
Chiar acum, nemișcat, lângă coasta /
Pătrunsului veac. /
...Ruperi din vis, / strigăt spălat /
De tot ce-i țărână și somn și renunț.*

PS. La una din recente reuniuni cu „Fiii orașului“, i-am amintit cum a fost să fie când ne-am cunoscut... Normal că nu-și mai amintea! Noroc că țineam eu minte! Și i-am memorat părți din fericita întâmplare culturală petrecută la Tg. Ocna, în „Librăria noastră“ (numai pe dinafară!,

cum spunea un hâtru armean, târgocnean, ca și mine). Precis, eram la locul cu pricina, participând la inedita lansare a cărții „Corabia argonauților“, avându-l ca autor declarat pe numitul Gheorghe Drăgan, june la vreo 29 de ani, „pliniți“, fost învățăcel la Liceul Oituz, din localitate, profesorul, poetul, prozatorul, criticul, eseistul, redactorul și editorul de mai târziu. Aveam, pe-atunci, vreo 18 ani și reprezentam cenaclul Liceului Teoretic din localitate, cenaclu măiestrit „botezat“ *Incertitudini solare*, de către regretata poetesă Daniela Caurea. Eram la vârsta când visam la cai verzi pe pereți înhămați la poveri de glorie literare, mă vedeam călărind Pegași gleojdind, generos, jăratiful literaturii române cărat, cât cuprinde, cu fărășul inocenței și mă credeam cel mai mare poet în viață! Când mi-a venit rândul să glosez ceva pe marginea evenimentului mai puțin obișnuit în viața cumintelui nostru burg trotușean, pătruns fiind de marea momentului în care tocmai plonjasem, m-am băgat cam mult în seamă, am făcut un fel de expozeu în care mă trudeam să proiectez unghiurile și rotundul vieții cenecliere din liceu și m-am pomenit, în final, că sunt cadorisit cu volumul Maestrului (în devenire!) care-a mai avut și răbdare să-nsăileze câteva voroave de „bună purtare“ pe pagina de gardă a lucrării: „...Domnului Dan Sandu, în semn de considerație pentru pasiunea sa literară, Gheorghe Drăgan, Tg. Ocna, 13 dec. 1972“. Poți să uiți așa ceva? Au trecut anii și s-au amestecat cu vâltorile în alb și negru ale timpului. L-am revăzut,

târziu, la Iași, în câteva rânduri, eu fiind în compania regretatului Eugen Budău. Tânjea după locurile natale. Astfel, am aflat despre suferințele familiei sale trecute prin purgatoriul unei noi istorii invazive, despre calitatea de „dușman al poporului“ al tatălui său, despre împotrivirea la colhoz, despre persecuțiile din anii de școală. I-am înțeles cu mâhnire aceste „dureri înăbușite“ ale destinului și se pare că nimic nu „a răsuflat“ despre nedreptele mizerii în presa ditirambică a anilor postdecembriști. Ne povestea cu bucurie despre bunele relații avute cu fratele său, universitarul Mihai Drăgan, care, spunea el, după finisarea cu succes a vreunui capitol din laborioasa lui operă, „chiuia și se bucura, ca la nuntă“! Bucurie contagioasă ce-i cuprindea pe cei doi frați! Și tot el credea că Mihai s-a prăpădit de „inimă rea“! Într-una din întâlnirile mele cu inspectorul școlar E. Budău, acesta mi-a înmănat un „material“ destul de consistent, primit de la Prefectură, spre „rezolvare“... Era o ticăloasă de turnătorie scrisă cu venin la adresa familiei Drăgan din Vișoara de Tg. Ocna, prin care, cu „mânie proletară“ era vituperată împotrivirea unor români gospodari la binefacerea bolșevismului de import. Nu pot să uit, printre altele, tot acolo, nici laudele explicite aduse „învățămantului politico-ideologic“, făuritor de luminos caracter al „omului nou“, profund recunoscător învățăturilor marxist-leniniste! Oameni buni, asta se întâmpla prin anii nouăzeci și...!!! ... Ultima oară ne-am văzut tot la Tg. Ocna – orașul

Cântec de prieten

trăinicieii noastre peste Vremuri și peste Timp, participând la lansarea unei cărți aparținând confratului Ion Moraru-Cașin. L-am regăsit cum îl știam de-o viață: verde, vulcanic, sclipitor, bonom și generos! La despărțire, ne-am juruit să ne vedem (la) (într-o) vară și să mergem la Strașla, ca să descoperim, (în sfârșit!), cetatea dacică despre care îi povesteam încă din secolul trecut. Se vede că îngerii n-au mai avut răbdare!

Am căutat prin „arhiva mea sentimentală“ și-am regăsit cele câteva versuri care m-au recomandat în ziua de pomină, de la finele lui 1972. Le intitulasem, modest, *Soare*. Acum, i le dedic:

*Te caut în duhul culorii
și-n somnul macilor copti,
rătăcit printre fire de nori,
Te rog, mai bate-mi, de poți,
măsura cântării din moarte spre zi.*

*Îngemănatelile aște
copita nopților sparg
Cu-adaosul rece de iarbă-crăiasă,
A pruncilor timpuri cu ochii mai
umezi,
cu floarea stăpână aprinselor
glastre.*

Pentru conformitate, peste gând și peste veac, deconspirăm, cu presupusul sacrilegiu al devoalării din culisele intimității:

*Imnului: Ion Luca, ,,
în semn de consideratie
pentru prima sa librană,
B. O. D. M.
13 dec. 1972*

Elegie pentru Maria Teslaru

17 februarie 2019, duminică...! Duminică oarbă, duminică surdă, duminică mută...! Duminică de clopot de plâns, duminică de lemn de toacă, duminică de pământ de groapă. Duminică de mușcătură de moarte, duminică de frică de moarte, duminică de nebiruință în războiul cu moartea: actrița Maria Teslaru a părăsit într-o secundă lumea finită pentru ea cu un deal al osândeii. După șaiszeci și trei de ani și o iarnă pe sfârșite de la-nceputul celui de-al șaiszeci și patrulea...!

Pași mai lini, pași mai grăpiș, zile mai bune, zile mai rele, soare blând, soare cu dinți, brațe de-mbrățișat, brațe de sugrumat, flori de nectar, flori de ambrozie, vin de potir, vin de șoricioaică, pâine de cumine-cătură, pâine de nadă... , toate i s-au dat și numai până aici i-au fost hrană și piatră, lumină și beznă, surâs și plâns...!

Ne mor dragele și dragii, ni se duc, în iureșul morții, de ne e grijă de nopți și neliniște de zile, de ne e teamă de vești, de ne e teamă de telefon, de ne e teamă de bătaia în ușă! Zburăm prin Cosmos după planete, dar nu luăm urma morții să-i găsim scorbura, ne executăm sufletul pentru poftă, dar nu cheltuim bani câți ar trebui, nu ne dăm obol timpul, odihna, confortul și liniștea ca să supraviețuim. De aceea, moartea dansează pe pieptul nostru, într-o vehemență orgi-

astică! Ne sacrifică lacom la banchetul lugubru, cu plânsete și umbre...!

Mușcă din noi moartea, ne seceră părinții, ne seceră frații, ne seceră copiii, ne seceră prietenii, ne seceră pe toți, ca o coasă ce-nfulecă iarba...! Nimeni nu-i poate dejuca planurile, brăzdează lumea, taie în noi cu hămesire și cu cât ne vede mai doborâți, sfâșiați și plânși, cu atât e mai lacomă și mai harnică. Suntem prada și hrana morții iar

de aceea, ea nu închide niciodată ochii, nu cunoaște odihna, nu cunoaște somnul, nu cunoaște pacea. E turbată, e diabolică, e neînduplecată. Zguduie din încheieturi lumea, fumegă și tună cu gura căscată, ghearele scânteind și puterea răului clocotind!

În februarie 2019 a fost rândul frumoasei, dragei Maria Teslaru, actrița la Teatrul Național din București. A așteptat-o ceva vreme, ca un animal de pradă, cu ochii în flăcări la perna pe care a rămas ovalul capului ei, iar când ea nu și l-a mai putut ridica s-a repezit ca lupii la o căprioară fără colți, fără putere, fără instinct ucigaș și a smuls-o din brațele noastre, i-a luat sufletu-i aurit, pe care și l-a pus piatră de inel, iar trupu-i frumos i l-a prăvălit bir, gropii...!

Am rămas mai singuri, am rămas mai învinși. Plângem, uitându-ne în urma ei ca la un gol din sufletul nostru! Ne-au rămas amintirile, fotografiile, gândurile, dar nici o fărâma de speranță să-i mai zărim de acum măcar umbra...!

Aurel V. ZGHERAN

În imagine, Maria Teslaru liceeană (stânga); cu mama sa, Maria Bogonos, Maximilian și Mihaela Zgheran (în dreapta, sus); cu autorul, la o grădină de vară în apropierea Teatrului Național din București, fotografia datând din 2017.

Duminica

Bărbați ce pleacă spre biserică
și ajung la cârciumă
nu din vina lor, ci a celor care au pus
cârciumi în drum!

Femei triste cu mâini uscate
de lipsa banilor
și inimi secate de lipsa iubirii,
noapți albe trase în fugă pe față,
cuvinte citite mecanic din cărțile
de rugăciune îmbrăcate direct
pe pielea plină de pofte.
Și somnul vâscos.

Din cauza soarelui ce se încinge
în fiecare dimineață prea tare și apoi
stă pe capul oamenilor până la asfințit,
de parcă nu ar avea altceva mai bun de făcut,
și o eclipsă de Lună prea lungă,
este necesară o spovedanie
a păcatele întregii familii.
Dar mai ales a celor făcute
mai întâi cu voia,
iar apoi fără voia
sticlei de doi litri jumătate de vin
golită în decurs de o oră.

*

Pentru eliminarea disconfortului
famiilor cu probleme apărute
cel mai ades duminica,
unii recomandă împletirea de
codițe din pletele sălciilor
de pe malul râului în care se varsă
toate pârâurile de lacrimi căzute
din ochii femeilor măritate
cu bărbați bețivi.

Dorina STOICA

Manuscris

Mă voi sfârși

Fața mi-i albă ca varul,
Sufletul mi se vede prin ea,
Nu se știe, la anul,
Dorind să mă vezi, de vei putea.

Mă uit în oglindă, caut dușmanul,
Dar ochii mi-s serbezi și grei:
Anii s-au strâns ca noianul
Și pus-au pecetea pe ei.

Și m-oi sfârși printre străini,
Ca puful ciulinului
Presărat prin mărăcini
De suflarea vântului.

Când sosi-va al meu ceas...

Când sosi-va al meu ceas,
Lumea-n urmă să o las,
Să mă-ngropați, sub clar de lună,
Lângă buna mea străbună.

Să mă-nveliți în pânza cea topită,
Nici dușmanii să nu simtă,
Că sus pe deal, în vechea criptă,
Zace-o inimă zdrobită.

Doar un galben trandafir să urce
Pe mormânt, chiar lângă cruce.
Cei ce-n urmă vor mai fi
Uita-mă-vor, zi de zi.

Mă va coborî-n uitare
Buruiana crescătoare;
M-o ascunde sub pământ,
Să nu se știe unde sunt.

Elena PETRIMAN-ȚARĂLUNGĂ

***

oare ce am mai putea alege
acum când copiii noștri ne iubesc oricum
când libertate nu înseamnă libertatea
când sunt atâția oameni care plâng
și trec și vin și se duc
dintre noi de lângă noi

n o i
din ce în ce mai nerăbdători
să ne vindecăm
de tristețe de durere de dragoste
n o i
cei care nu am învățat nimic
de la păsările care ne-au prețuit
grâul împrăștiat prin toate colțurile curții
n o i care am făcut din Dumnezeu
motiv de război
cu absolutul din toate certitudinile plictisitoare
mai putem alege oare?

***

pentru cuvântul meu ca un vin
pentru scrisul meu ca o durere
pentru cei care ar trebui să fie și
nu sunt aici
pentru cei care nu vor fi niciodată
cel puțin în această viață
pentru cuvintele care îmi risipesc vocea
pentru rochia nouă pe care
nu o voi îmbrăca vreodată
pentru dragostea mea ca o rugă
pentru rugăciunea mea din dragoste
pentru mine cea dreaptă
ca un războinic cu mâinile aspre
cheamă-mă
spune-mi că e timpul să-ți fiu
să te urmez
să mergem spre casă

Mioara BĂLUȚĂ

Manuscris

dezechilibre

ard intens zestrea divină,
irosind-o în zbateri fără rost.
procesul continuă în tăcere,
este lent, dar ireversibil.

creativitatea încetinește dispersia.
construim împreună o sferă magică,
pare a fi un organism viu.
cine dă, cine primește
nu se poate aprecia,
cu atât mai mult,
rodul inspirației este de neprețuit.

în situații limită, când totul pare
fără soluție, atenuăm dezechilibre.

însingurare

deși existau suficiente variante
de supraviețuire, bariera nu a fost
depășită. pentru a trece prin ochiurile
sitei, acum au rămas două posibilități,
viața sau moartea. nu e cale de mijloc.

obișnuiam să afirm:
sunt neclintită ca piatra,
ce își păstrează forma mii
de ani! în zadar râul vijelios
al vieții încerca să șlefuiască.

când auzi spunându-se, între mine
și voi nu există poduri, omul alege
însingurarea, fără să știe că până
și pietrele sunt vii. la cea mai
mică undă terestră, roca rigidă
se transformă, curge,
în cădere, cântă.

Rodica DASCĂLU

Zugravul

Casa Domnului strălucea în lumina amiezii ca o pasăre imaculată cu aripile pregătite de zbor. Călăreții, osteniți de drum, de căldură și de praf, au poposit în fața pridvorului sprijinit pe stâlpi de piatră meșteșugit incrustați cu o mare bogăție de podoabe: frunzele de viță de vie se împleteau pe corzile pline de struguri, iar, din loc în loc, medalioanele de floarea soarelui căutau cu dor către astrul de foc. Împrejurimile păreau pusti. Pomi și ierburi creșteau în neorânduială în jurul bisericii.

- Nu-i nimeni aici? a îndrăznit să întrebe unul dintre oaspeți privind spre ușa grea din lemn sculptat cu motive vegetale. Am venit să vedem pictura, a continuat cel ce părea a fi mai înalt în rang. Neprimind niciun răspuns, însoțit de ceilalți tovarăși, a urcat cu pași siguri treptele și a pășit în pronaos căutându-i pe cei ce fuseseră tocmiți să împodobească lăcașul Sfânt.

În fața lor, zidurile gemeau de mulțimea sfinților și a îngerilor ce se așezau de-a stânga și de-a dreapta tatălui care-și rezema tălpile aspre pe capete smerite de credincioși ce-și așteptau rândul cu sfioșenie la judecata de apoi. Fresca, încă în lacrimi, unea cerul cu pământul. Tavanul, un imens lapislazuli, își trimitea lumina încărcată de safire spre ochii privitorilor.

- Priviți coloanele din piatră, ce despart naosul de pronaos! Sunt sculptate în relief cu simboluri ce amintesc de zorile nașterii lui Iisus. Sunt așa de trainice încât ar putea susține pe umerii lor întreaga lume! s-a minunat sfetnicul domnesc.

- Bine ați venit! le-a între-

rupt contemplația, cu o plecăciune, unul dintre ucenici recunoscând, printre vizitatori, pe ctitorul așezământului religios.

- Unde-i zugravul? a întrebat aruncându-și ochii deasupra ușii de la intrarea în altar pe perețele de la Proscomidie unde pictorul scrijelise numele său și al ucenicilor: Andrei, Stan, Neagoe, Nicolae.

- E în altar.

- Poftește-l să stea de vorbă cu noi!

- Să iertați, măriile voastre. Maestrul postește și se roagă de trei zile. Până nu isprăvește pictura nu poate vorbi cu nimeni.

- Și, când crezi că o să fie gata?

- Dacă o să vrea bunul Dumnezeu, într-o săptămână cel mult două, o să puteți sfinți ctitoria domniei voastre.

- Apoi, așa să fie, cum ne-a fost înțelegerea. De ziua Sfântului Gheorghe să ne putem strânge cu toții aici la marea sărbătoare, a adăugat boierul uitându-se cu satisfacție la tabloul de pe perețele din dreapta, de unde două chipuri, al său și cel al soției sale Mira, se confundau cu heruvimii. Rămâneți cu bine și să ne vedem sănătoși!

- Mergeți sănătoși!

***

În altar, smeritul trudit în culoare, cu penelul în mâna dreaptă și paleta în mâna stângă, privea rugător spre împărăția cerurilor:

- Dă, Doamne, putere și răbdare să pot duce la bun sfârșit sarcina ce mi-ai încredințat!

Zidurile albe ale bisericii au strălucit pentru o clipă în lu-

mina razelor de soare în semn de binecuvântare. Un stol de porumbel s-a rotit de mai multe ori deasupra turelor luând în zbor rugămintea fierbinte a zugravului care, după ce a ieșit din altar, și-a făcut sfânta cruce și a înmuiat pensula în vopseala vegetală pregătită cu migală după o orânduială doar de el știută. Linii drepte și frânte, romburi și cercuri, mânate de voci nevăzute, conturau Sfântul ucigător de balauri. Ucenicii priveau înmărmuriți mâna dreaptă ce se desprinsese de trup și urma calea.

- Urmăriți mâna! Meșterul n-o mai poate controla s-au mirat ucenicii.

Când chipul Sfântului a fost gata, vârful ascuțit al sabiei s-a înfipt, pe nesimțite, deasupra inimii picturii. Picături roșii de viață s-au amestecat în curcubeul de pe paletă. Sfârșit de nemăncare și nesomn, zugravul s-a prăbușit de pe schelă în amestecul de sânge și vopsea. Din adâncul turlei celei mari, Maica Domnului cu Pruncul în brațe zâmbea sfâșietor.

- Meștere, Meștere! au strigat ucenicii înspăimântați că l-au pierdut.

Trupul fără vlagă al picturii, purtat pe brațele învățăcelilor, a fost așezat lângă pâraul cu apă sfințită ce-și săpase cale prin curtea bisericii. De sub voalul unui nor, ochii mamei, al cărui zâmbet îi ocrotise copilăria și pe care aproape îl uitase, îi încurajau mâinile dibace în aureolarea chipurilor sfinte eternizate în biserica tatălui său. Cei cinci frați, cu care nu se jucase niciodată, îl chemau stăruitor în lumea dreptilor.

Nina-Elena PLOPEANU

Agonia păianjenului*

De acolo de sus, FLACĂRA MAGICĂ din casa nouă privește cu îndrăzneală și cu oarecare încântare spre drumul din vale. Le spune celor care o privesc, în limba ei tăcută, despre soarta unei iubiri ieșită în afara canoanelor omenești. Cuvintele se înghesuie în rânduri. Se grăbesc să spună povestea celor doi care au zidit-o acolo, în urma unei catastrofe naturale. Posedați de o iubire neînțeleasă de mulți dintre semeni. O dragoste care nu se putea măsura prin vorbe. Prin gesturi... discuții întâmplătoare. Sau de ocazie.

Povestea lor nu e una oarecare. Nu a avut timp nici să respire. A fost ca un fulger. Ca o flacăra aprinsă din scânteieri de stea. De la prima vedere. S-au văzut și s-au plăcut. Au trăit „visul unei nopți de vară”, cu toate făgăduințele adunate în snopul speranțelor. Al așteptărilor și al neașteptărilor. Dar cum în viață nimic nu este ușor... nici lor nu le-au lipsit piedicile. Pericolele. Necazuri, mărunte în aparență, despre care Șerban, fiind nou pe acele meleaguri, nu auzise. Nici în treacă măcar. De la prieteni ori vecinii noi pe care-i avea. Totdeauna erau în alertă. Ziua ori noaptea. De la ce? Nu prea departe de casa construită împreună cu tatăl său, pe acel pământ viran primit de la CAP, curgea un pârâu cărui nu-i dădeai prea multă importanță, la prima vedere. Dar cum nimic nu este așa cum pare, așa era și povestea pârâului. Cu o albie îngustă, o treceai cu piciorul dintr-o săritură, dacă aveai îndemânare. Apa se scurgea molcom pe fundul albiei măloase. De o parte și de alta răchite, arini, aluni și o mulțime de tufe sălbatică, care-i marcau existența. Mic, mic, dar puternic și imprezvizibil, ca orice viteaz din poveste. Primăvara când se topeau zăpezile, și mai ales vara când ploua mai mult, se înfuria atât de tare, că nu mai încăpea în mica lui albie. Fiind împins din amonte de alte pârâiașe și ploii, căpăta puteri supranaturale. Se întindea cu o forță de nebănuit peste grădinile și pământurile aflate de-a lungul și de-a latul albiei, fără ca cineva să-i poată sta împotriva. Inunda și distrugea tot ce

întâlnea în drumul nou, pe care și-l forma. În urma lui, ai fi zis că a trecut potopul. Acest lucru se întâmpla și când cei doi îndrăgostiți erau prea ocupați, pentru ca ei să-i mai poată acorda atenția cuvenită. Acest pârâu le făcea viața un calvar. Și ce era surprinzător, în furia lui își direcționa apa întotdeauna spre casa lui Șerban, care-l atrăgea ca un magnet. Iată ce mărturisește el în caietul – jurnal:

„După câteva inundații nu prea mari, casa aflată în vadul apei, la început i s-au deteriorat pereții, apoi repetându-se de mai multe ori, era sortită distrugerii. Ultima dată, a avut o forță de neimaginat. Viituri înalte, aproape cât casa, au luat tot ce se putea, iar pe la miezul nopții a dat o gheață cum nu am văzut în viața mea. După ce s-a terminat potopul am văzut pierderile pricinuite. Eram nevoiți să acceptăm și să o luăm iarăși de la început, ca și cum nu am fi avut nimic niciodată.”

Întâmplările ieșite din obișnuit nu le erau pe plac, dar îi lega și mai mult unul de celălalt. Se întâmplă ca mai întotdeauna, greutățile care vin peste tine, mai mult să unească decât să despartă. Bun prilej de apropiere. Responsabilizare și chiar asumare. Poate și trezirea la realitate. Erau, și ei, ca într-un un vis întrerupt din cursul lui. Precum pârâul năvălaș care ieșea din albie, când le era mai bine. Atunci, pe moment planurile stabilite erau date peste cap. Nu puteau să-și urmeze cursul, așa cum și-o doreau amândoi. Să-și pună în aplicare proiectele. Care nu erau puține. Cum să recupereze timpul pierdut și tot ce realizaseră până atunci?

Se aflau într-un moment greu al vieții. Venit peste ei fără să fie pregătiți. Prăbușirea casei, nu le-a lăsat timp de răgaz. Trebuia să o ia de la capăt. Să pornească un alt început. Unul vremelnic. Înfrigorant de rapid. Ca și vorbele răutăcioase ori nu, care se scurgeau și ele, pe urma apelor înămolite. Iarna dădea semne că se apropie cu pași repezi. Nu avea cum să întârzie. Construirea unei noi gospodării, mutarea din „valea plângerii pe dealul condamnaților” – era o prio-

ritate. Denumire dată de Șerban într-un moment de disperare. Toate demersurile au fost supuse aprobărilor. Cu sprijinul unor rude și prieteni, au fost finalizate într-un timp record.

Au început construirea altei case noi. Trecătorii priveau în fiecare zi cum se ridică pereții. Cum se așază acoperișurile. Cu o viteză uimitoare. El și Ea nu-și măsurau forțele. Puterile. Nu-și opreau pașii din alergare.

- Credeți că o să reușiți ?

- Trebuie, nu avem încotro, îmi spusese ea într-una din vizitele inopinate pe care le-am făcut-o.

„Dacă așa a vrut Cel de Sus...! Nu ne dorim nimic altceva, decât să terminăm și să stăm amândoi liniștiți. Să ne vedem de treburile noastre. Să avem și noi odată odihna și liniștea pe care o căutam de atâta amar de vreme. Să avem un acoperiș deasupra capului, așa cum și-l dorește fiecare.”

Cei care treceau pe drum se uitau în sus în exclamații de mirare. Nedumerire. Se întrebau cum de și-a ales Șerban așa un loc, tocmai pe dealul acela, unde trebuie să urci și să cobori mereu, iar pe timp de iarnă zăpada și înghețul te țin în casă? Fiecare gândea și judeca în felul lui. Își spunea părerea cu regret ori compătîmind ceea ce li se întâmplase mai ales că se anunța și o iarnă mai grea. O asemenea întâmplare nu se mai întâlnise, până atunci, în satul lor. Nici în satele învecinate sau mai îndepărtate. Mai pe șoptite, mai fără să se ascundă, își spuneau părerea cu vorbe târăgănite. Unii cu prefăcătorie, alții cu o anumită sfîntenie mascată.

- Vecino, ăsta nu-i decât un blestem, tu ce zici, așa-i? Bătrânii care s-au dus, săracii, nu au liniște în mormânt, de când ăștia doi stau împreună... Cât au trăit ei... Ehe! Totul era cu măsură. Echilibru în toate. Mâini de gospodari...

- Păi... eu ce să zic... poate așa a fost scris. Nu te poți împotrivi legilor dumnezeiești, soro... nu pot judeca eu în locul Lui...!

Agonia păianjenului*

II

O să intru – ÎN RAMA TIMPULUI – pentru a face o prezentare cât mai veridică a personajului meu. Încerc, atât cât mă slujește memoria, să mă întorc în timp. O să relatez unele aspecte din atmosfera în care a trăit Șerban, în prima parte a vieții.

Ca mezin al familiei, a crescut laolaltă cu ceilalți frați. Cât i-a permis vârsta. Și timpul. Pe când deveniseră mărișori, dornici să-și etaleze năzdrăvăniile ce dospeau în ei, asemenea pâinii crescută în cuptor, făceau tot ce puteau pentru a fi cunoscute și altora.

Gândurile îmi aleargă în urmă, la anii copilăriei, când pe toate le vezi în roz. Pentru câteva clipe îmi apare, în ascunzăturile minții, casa părintească și mulțimea de frați adunați la masa de sub mărul domnesc. Mărul, despre care vorbesc, avea o coroană mare, aproape cât ograda. Mai mare dragul să-l privești. Noi ne mândream cu mărul nostru. Când cineva trecea pe drum, nu se putea să nu se oprească o clipă exclamând: „Uite ce măr frumos are Neculai... și ce bine-i șade în fața casei!”

Totdeauna, pe timp de vară, duminica și în zilele de sărbătoare, luam masa sub ramurile îmbogățite cu frunzele lui, în fiecare primăvară din ce în ce mai mari. Mai viguroase. Ne proteja. Ne asigura umbra, atât de necesară, în timpul zilelor călduroase ale verii. Sub el nu ne simțeam constrânși. Puteam râde cât voiam... glumeam pe seama unuia sau a altuia. Fără să ne supărăm. Simțeam că libertatea face parte din noi. La sfârșitul verii, merele cât pumnul se aplecau ca ghirlandele deasupra mesei. Asta însemna pentru noi o mare bucurie. Că o să avem mere pe timp de iarnă. Tata le păstra în căpița de paie, afară în grădină. Era suficient ca noi să înfigem mâna mai adânc în căpiță, spre mijloc, să ne luăm mărul și să-l mâncăm cu poftă, în frigul de afară, de crăpau lemnele.

Ca să nu ne înghesuim pe scaune, tata construise sub poala

mărului o masă lungă. Impunătoare. Cu bănci de o parte și de alta. Acestea erau acoperite cu niște scoarțe, special țesute de mama, în vederea acestui scop. Pentru mine aceste întâlniri erau cele mai frumoase. Însemna evadarea mea de la bunica. A doua mea mamă. Nu că m-aș fi simțit rău la ea, dar întâlnirea cu frații mei era un prilej de hârjoană. De zbenguială. De joacă fără opreliști. Ca atunci când îți este dor de cineva și nu te mai poți sătura. Era cel mai fericit moment al familiei. Nu lipsea nimeni. Uneori nici bunica. Trăgeam de ea ca de un prieten drag. Să nu rămână acasă singură.

În timpul săptămânii, mesele erau mai grăbite. Mai pe fugă. Aceste mese cu durată scurtă, le luam de obicei în bucătărie. La o masă rotundă. Din lemn de fag ori de tei. Încrustată floral pe margine de tata. Aici, fiecare venea când își termina treaba. Mâncarea ne aștepta caldă pe plita încinsă. Cu toții ne întâlneam mai rar. Dar când se întâmpla, ne serveam fiecare, la alegere. Scăunelele tot rotunde, ne așteptau nerăbdătoare să le trântim... să le rupem vreun picior... să ne îngrămădim pentru a pune mâna pe scaunul preferat... În grabă și cu foamea de lup pe care o aveam, se putea întâmpla orice. Pe cel mic, Șerban, nu-l prea vedeam printre noi. Probabil meniul lui nu se potrivea cu al nostru, ori el se afla pierdut undeva, prin grădină, absorbit de vreo plăcere naivă, la care nu putea renunța prea ușor. Când se descoperea lipsa lui, trebuia să mergă cineva să-l caute sau să-l strige, pentru a-l atenționa că e ora mesei.

Timpul și spațiul se întrepătrund, se completează reciproc, imortalizând personajele reale, devenite imagini, înrămate în adâncul memoriei.

În familia părinților mei, pe nume Neculai și Maria Cercelaru eram șase frați: trei fete și trei băieți. Tatei și mamei, fiind ocupați cu atâtea treburi de dimineață până seara târziu, le era destul de greu să urmărească pe fiecare cu ce se ocupă... dacă și cum

își face fiecare treaba, care i se îndreptase. La noi tata era, de regulă, cel care repartiza sarcinile. Tot el se îngrijea de educația noastră. Eu beneficiam și de cea a bunicii, însemnând o mare favoare pentru mine. Și un câștig pentru mai târziu. Fiindcă era „doctorul” și moașa satului, am învățat multe lucruri de la ea. Unele mi-au fost și mie de folos, chiar în perioada adolescenței când, forțată de împrejurări, am fost nevoită să le pun în practică, exercându-mi cu oarecare timiditate, îndemânarea: de legat o fractură... de așezat o scrântitură... o julitură...? Întotdeauna se dovedea binevenită intervenția mea, ceea ce-mi dădea un curaj mai mare în alte împrejurări. Această preocupare a fost preluată, mai târziu, de fiica mea, care a îmbrățișat meseria de medic.

Mama se ocupa de treburile gospodărești. Acestea își așteptau rândul ca grâul la măcinat. Tata, deși sever în ceea ce privea responsabilitatea trasată cuiva, totuși acorda libertatea fiecăruia să și-o ducă la bun sfârșit, după cum îl tăia capul. După mintea lui.

Tocmai această lejeritate îi îndemna, în special pe băieți, la unele năzdrăvănii mai neobișnuite. Să iasă măcar un pic din vorba părintelui. E mai palpitant să te împotrivesți, cât de cât. Să faci altfel de cum ți se spune.

Așa că nu trecea o zi de la Dumnezeu, fără ca băieții tatei să nu facă o boacăna. Unele mai mici, altele de îți puneai mâinile-n cap, de nu știai pe unde s-o apuci. Nu știu cum de tata, în corectitudinea lui, după o poznă mai deocheată a unuia dintre copii, mai scotea capul în lume. Dacă unul dintre băieți se dovedea a fi vinovat, era nevoit să mergă cu capul aplecat, fără să dea explicații cuiva. Nu putea privi pe nimeni în ochi. Dar nimeni, absolut nimeni, dintre cei cu care se întâlnea, nu avea curajul să-l întrebe ceva. Nici să fie în pielea lui. Era suficient doar să-l privești.

Mara PARASCHIV

* Fragment din romanul cu acest titlu, în curs de apariție la Ed. Corgal Press.

În plină lumină*

► Refuz imitația: cînd văd un cocoșat îmi îndrept spinarea, nu mă gîrbovesc.

► Nu o dată, excesul este expresia sterilității.

► Din abandonurile „vîrstei a treia”: „mă lasă picioarele”, „mă lasă vederea”, „mă lasă ficatul”, „mă lasă rinichii”, „mă lasă inima”...

► Cu unii dintre „greșiți”, prezentul e clement; cu alții e necruțător și, odată ce au fost trimiși în Infern, nu-i mai recuperează nimeni.

► O bună prefață e ca bobul de muștar, din care aduni apoi un snop de sugestii.

► Tînăr, mi se părea că scara dintre etaje are o singură treaptă; acum știu că are 17.

► Sînt un „expirat”: cred încă – vai! – în „rolul intelectual al presei”.

► Graduarea cinstei duce la indulgențe nemeritate.

► N-am înhămat pe nimeni la treburile mele. Orice ajutor a fost sporadic și limitat.

► O declarație cu parfum de țată intelectuală: „Eu am zis, el a zis, dar acum sîntem prieteni”. Aferim!

► O foame cum nu s-a mai văzut: foamea de titluri academice.

► „Lu Hu (China), cea mai tristă pisică din lume”. Cel ce a spus-o nu-i, desigur, un jurnalist obișnuit; e și poet. Numai poeții sînt capabili de atari „măsurători”.

► Privirile în trecut îmi dau nu numai o senzație de iremediabil, ci și una de impardonabil.

► Zilnic, de cum deschid ochii și pînă mă culc, fie că stau în casă, fie că ies, am motive să spun barem o dată: „Binecuvîntează, suflete

al meu, pe Domnul!”

► Ca și Minulescu (v. *Opere*, 4, p. 535), eu „cred că omul care se explică se micșorează”. Ori de cîte ori am făcut-o, am rămas cu un gust de insatisfacție și inutilitate. Sînt chestiuni în care e penibil să fii propriul tău avocat.

► Răul se răspîndește cu viteze supersonice; binele a rămas la stadiul carului cu boi.

► Cînd citesc, un cuvînt inexact mă jenează la fel ca un fir de păr crescut pe nasul unei doamne frumoase: deși n-aș vrea să-l privesc, nu-mi pot lua ochii de la el.

Zigzaguri

► O dilemă actuală: habarniști în funcții, sau funcții pentru habarniști?

► Nu folosesc portofelul ca instrument de apreciere a realității. Dacă aș facea-o, ar trebui să fiu mereu agasat și pus pe contestații.

► Singurii inși veseli de la care întorc ochii sînt nebunii. Am zărit azi unul țupăind caraghios și privindu-se într-o vitrină. Cerea aprobarea trecătorilor pentru asiduitate. M-am abținut să-l bag în seamă, dar tot mi-a stricat ziua!...

► E nepotrivit să judeci pe cineva doar după ultima situație la care a parvenit. Ca biograf, mă interesează întreg drumul pînă la ea.

► Dovada unui rest de tinerețe: mă insultă tendențiozitatea unui titlu ca „România, țară de pensionari”.

► Aleile colegiului pe lîngă care trec sînt pline de domnișoare rupte în genunchi și policolare (cu capeluri verzi, roze, roșii, pestrițe). Ce *blîdnițe* (ca să folosesc un cuvînt pe care nu-l vor învăța niciodată) s-ar putea să iasă din ele! N-aș vrea să le fiu profesor nici măcar o oră.

► O „săptămîna stearpă”: speram să umplu o fasciculă și abia de am notat un gînd pregnant.

► Mi-a spus o vorbă de la care s-ar putea porni un eseu: *lacrimă*.

► Îmi justific – mie însumi, cît și celor ce mi-o impută – scăderea curiozității față de așa-zisele „noutăți” cu o frază din *Le Jardin d'Epicur* de Anatole France: „J'ai passé l'âge herveux où l'on admire ce qu'on ne comprend pas. J'aime la lumière”. Da, am ajuns la vîrsta la care nu mai pot recepta decît lucrurile clare.

► Gîndurile nenotate se evaporă la fel de repede ca picăturile de ploaie pe tabla unui acoperiș încins de soare.

► Pînea textului e bună sau e rea, după cum îi grîul pe care îl dai minții să macine. În caz de amestec, nici un ameliorator nu poate estompa izul de neghină.

► Tinerețe, bătrînețe – două vîrste? Nu: ipostaze ale unor specii diferite!

► Lucrul nefăcut la timp devine piedică pentru toate lucrurile care urmează a fi făcute.

► Nu numai societatea te poate altera, dar și singurătatea; chiar mai grav!

► Politicienii de azi nu cunosc „modul amiabil”: țifna și vulgaritatea sînt manifestările lor publice cele mai frecvente.

► Este posibilă o victorie a „blinzilor“?...

► Doamne, n-am certitudini, ci doar rugăminți!...

► O, *hypocrite lecteur*, care vorbești cu dezinvoltură despre operele scriitorilor mari, deși n-ai intrat nici măcar în tinda lor!

► Îmi plac stelele, nu focurile de artificii.

► De câte ori trebuie să fie numit cineva „mincinos“, azi, ca să nu mai crezi în el?

► Fericit bărbatul care citește și înțelege ceea ce citește pînă în ultima sa zi.

► Cimentul convingerilor mele provine din îndoieli.

► Iaca lipsă: nu le-a spus încă nimeni „Sfârșiți odată basmul ăsta cu cocoșul roșu!“

► Important nu-i cît cuprindem, ci cît aprofundăm.

► Medicamentele slabe duc la proliferarea farmaciilor.

► Orincotro aș privi, sînt cu fața spre Dumnezeu.

► Eșecurile fac ridicole clișeele pompoase.

► Ignorăm lapsurile de la tinerete, dar sîntem amarnici cu cele de la bătrînețe.

► În două situații mă întreb „Ce este omul?“, cînd văd un copil, încă nesigur pe mersul lui, și cînd văd un bătrîn tremurător, dezorientat.

► Declarația de război a unei „doamne cu cățel“: „Am să stau la geam, și cînd am s-o văd, am s-o spurc!“ Blocurile sînt pline de „doamne cu căței“.

► Neîncrederea în justiție lungeste lanțul răzbnărilor.

► M-a trecut prin baia de

acid a celor mai rele bănuieli.

► Pentru atenționări, lucrătorii de pe schelele de la blocul vecin au o singură interjecție: „Uă!“ Pentru a-și completa mesajele, fluieră!

► „Păcerile multe te fac vulgar“ (Ilarie Chendi). Cîteodată, chiar și una singură.

► Pe afișul compus cu majuscule, scrie: „Vîndem paltoane de sezon“. E mijloc de februarie. Nu mă pot abține și întreb: „Pe cele de vară le-ați terminat?“

► Luptă veche la români: lupta cu (expresie scoasă dintr-un editorial al unei publicații interbelice) „nepăsarea și tembelismul“.

► Motiv de frămîntări: folosirea cuvîntului potrivit în *spațiul* potrivit. Nu toate rezonează în orice loc. Sînt cuvinte de seminar și cuvinte de piață, cuvinte de biserică și cuvinte de stadion ș.a.m.d.

► Intervalul dintre aparițiile a două numere ale unei reviste poate fi, pentru oricare dintre autori, intervalul dintre viață și posteritate.

► În ciuda înfierbîntării cu care sînt scrise, articolele politice se răcesc cel mai repede.

► „Am găsit multe lichele în meseria noastră“, arăta, într-un interviu, Tudor Arghezi. Specia n-a putut fi dezrădăcinată nici în timpul său, nici mai tîrziu. Spre indignarea celor onești, lichelele trec de la un regim politic la altul: prosperă și pe piatră, și pe îngheț.

► Stresul în trei cuvinte: presiune, neputință, inadecvare.

► Ceea ce a spus era tot afit de repugnant ca și cum ar fi scuipat într-o fîntînă.

► „Îmbogățiții de război nu merg pe jos pe Calea Victoriei“, observa cineva, în *Omul liber*, la un lustru de la terminarea primei conflagrații mondiale. Însă atunci Capitala avea cam tot atâtea automobile cîte se

adună azi la un stop pe amintita arteră!

► Principala mea supărare e că la vîrsta aceasta continui să fac treabă de furnică, în loc să fac treabă de albină. Înalt mușuroaie, nu umplu faguri.

► Un termen mîntuitor, evocînd ceva îndepărtat și larg: *speranță*.

► Tuturor le plac lucrurile din străini (cf. Montaigne, *Eseuri*, 2, p. 513), fenomenul e general uman, dar la noi – și nu de ieri, de alaltăieri – aceasta are caracter de manie.

► La țărani (mă rog, fermierii) actuali, nici florile nu sînt „bio“.

► Cui să-i citez vorba criticului „Cultura îmbogățește sufletul, dîndu-i cea mai mare fericire din lume“? O, dacă în „discursul“ meu m-aș referi la niscai bagatele, auditoriul ar vibra!

► După o ploaie, se poate ști cantitatea de apă căzută, nu și numărul picăturilor din ea.

► Și-n rugăciuni e o margine: dacă o treci, „duhul bun“ se schimbă în „duh rău“, liniștea în agitație.

► „Politeța – mi-a spus într-o zi Nicu, prietenul meu de la Institut – a devenit floare de colț“. Dovadă că am fost de acord, îl citez.

► Cînd aud de „grup infracțional organizat“ (la nivel înalt) îmi vine imediat în minte formula lui Tudor Vladimirescu: „tagma jefuitoarelor“. E mai puțin „tehnică“, dar e mai sugestivă.

► Lumea de azi iubește varietatea; unii – doar varietățile.

► Statul e din ce în ce mai amorțit, mai debil. N-are viziune, n-are inițiative mobilizatoare, nu însuflă elanuri...

Constantin CĂLIN

* Din volumul cu același titlu, în pregătire la Editura Babel.

Cosmologia lirică a elegiilor

M-am hotărât să fac o reexaminare critică a semnificațiilor elegiilor stănesciene, convins că ele alcătuiesc un tot coerent și unitar, mai ales după o lectură atentă și repetată, a modului în care au fost analizate și valorificate ca obiect estetic de critica literară.

Nucleul, piesa centrală a celor 11 elegii este *Omul-fantă*, cea neinclusă în titlu. Există bine nuanțat și sugerat în elegii un decor, o acțiune convergentă spre ceva, a celui care „începe cu sine” și se trezește în altceva, într-un alt decor, în care evoluează spre cunoașterea de sine, decor în care va fi înglobat și asimilat într-o teribilă luptă a visceralului cu realul. Plasma verbală de o maximă expresivitate alcătuiește mesajul elegiilor, care este codificat, controlul sensului acestui mesaj fiind direcționat și supravegheat pînă la finalul ultimei elegii. Conotațiile ideii centrale pot fi reperate relativ ușor de un lector atent la toate semnele indicatoare oferite de poet, mai ales că, din start, suntem avertizați că avem de străbătut un traseu labirintic. Elegiile lui Nichita Stănescu sunt o cosmogonie a omului universal. Uzajul natural și obișnuit al cuvintelor ne poate fi un reper sigur pentru înțelegerea elegiilor. La semnificația mesajului lor final și complex vom ajunge parcurgînd un ingenios labirint construit logic, în care vedem structurîndu-se reflecții raționale, logice, pornind de la sentimente umane reale și profunde, neobișnuite pentru mulți. Astfel, în primele 9 elegii trăim acest sentiment al unei existențe virtuale, intențională, așadar posibilă, aflată în secretă de venire, pe cale de a se naște.

Elegiile sunt previzibile în-

că din volumele anterioare ale poetului. Oamenii văzuți din punctul de vedere „al frunzelor, aerului, pietrelor” – „nu se știe cine mănîncă pe cine”, sau „iarbă, pietre, arbori, păsări / Voi sunteți cu totul și cu totul altceva”, din poemul *Cîntec*. Acesta va fi decorul realului din elegii, în impactul său cu visceralul *Omul-fantă*.

Distingem în elegii un tragism al spiritualității și cunoașterii, al sensibilității umane, al vieții senzoriale și lucide a omului muritor dintotdeauna. Nichita Stănescu a mers pe calea sensibilității eului propriu și din această descriere și descoperire extraordinară, a rezultat închegarea capodoperei sale numită simplu și lapidar *11 elegii*, adevărată sinteză lirică ce va influența poezia română de după 1966, și chiar o bună parte din poezia europeană. Ideile și stările care străbat elegiile sunt trăite acut de poet, cu toate simțurile sale deschise către viață în totalitatea ei, spre realul existențial al lumii, într-o epocă a dogmatizării existenței.

Există o experiență a limbajului în elegii în măsura în care poetul a trăit și o experiență a realului înconjurător oferit simțurilor. E o descriere aproape didactică a ceea ce se întîmplă cu embrionul uman

(eu, tu, EL) din elegia I-a, dacă se trezește la viață, dacă va fi luat în posesie de realul în care s-a trezit și dacă el însuși va ajunge să ia în posesie acest real prin limbajul articulat. Contactul cu realul se produce în primul rînd prin simțuri și abia după aceea prin limbajul articulat însușit. Începutul memorabil al *elegiei oului, a noua*, e o desprindere, o dureroasă desprindere din lunga și profunda noapte uterină.

„Într-un *ou negru mă las încălzit / de așteptarea zborului locuind în mine; (...)*

O, tu întuneric mare,
tu, dezgustată naștere
încremenită. (...)

Acum, tot ceea ce este e
rotunda căldură și fermă”.

Aproape că ne vine să spunem – rotunda căldură maternă. „După cîteva clipe sau doar cîteva zile, în acest univers aerian la care va trebui să se aclimatizeze, atît de deosebit de baia lichidă abia părăsită, sugarul regăsește vocea care l-a întreținut îndelung în *profunda sa noapte uterină*” (Dr. Tematis, *La distexye*, Paris, 1967, pg. 46). Iată așadar explicația aceluia *Ou negru* al începutului elegiei a noua, în care poetul se lasă încălzit de așteptarea zborului. Iată și de ce există și alte versuri sugestive, aparent banale și fără logică:

„Sare din mine un fel de plisc
în toate părțile și deodată.
Refuză să fie un obelisc
șira intimă, curbată”.

Argumentele de mai sus le consider mai plauzibile decît ceea ce consideră Nicolae Manolescu în *Istoria sa critică*, unde spune că „Elegia oului, a noua”, reia o temă secundă din cea dintîi, a sinelui lipit

Cosmologia lirică a elegiilor

de sine. Doar că locașul poetului este acum fără dubii în oul lui Barbu“ (pg.1021). Nu-i vorba aici de nici o reluare a vreunei „*teme secundare*“ a primei elegii. *Elegia oului, a noua*, așa cum am argumentat de mai multe ori, este chiar continuarea și dezvoltarea primei elegii, în care există versuri concludente în acest sens. *E tema ei esențială.*

„Bat din aripi și dorm – aici,

înlăuntrul desăvârșit care se începe cu sine și se sfârșește cu sine, nevistat de nici o aură, neurnat de nici o coadă de cometă

Și nu dorm numai eu aici, ci și întregul șir de bărbați al căror nume-l port.

Șirul de bărbați îmi populează un umăr. Șirul de femei alt umăr.

Și nici n-au loc. Ei sunt penele care nu se văd“.

Aceste versuri din secvența a IV-a a primei elegii reproduse pe larg mai sus, pot completa foarte bine *Elegia oului, a noua*, așa cum am mai spus și demonstrat cu argumente indubitabile, așa că „*locașul poetului*“ la care se referă criticul Nicolae Manolescu, nu are nici un fel de legătură, de nici o natură, cu „oul lui Barbu“. Demonstrația pe care am făcut-o mai sus explică și alte versuri enigmatice ale primei elegii, existente tot în secvența a IV-a:

„Spune Nu doar acela care-l știe pe Da.

Însă el, care știe totul,

la Nu și la Da are foile rupte“.

Și acest fapt se adresează existenței sale virtuale.

Elegiile lui Nichita Stănescu sunt mai mult decât o biografie a vîrstelor (a genezei, în acest caz) poetului. Ele rămîn o descriere poetică majoră a biosului ființei umane în drumul său labirintic, în smulgerea sa din somnul materiei și înălțarea în spirit, în cunoașterea de sine și a cosmosului înconjurător, a realului viu dimprejur.

Elegiile sunt prima operă de anvergură a lui Nichita Stănescu în care se face trecere de la *biografie* la *hemografie*, acea știință inefabilă căreia poetul i-a spus de mai multe ori în diferite împrejurări: „*scrierea cu tine însuși*“. Această creație poetică a celor 11 *elegii* e prima carte trăită de poet pe viu, izvorită așadar dinlăuntrul ființei sale.

Ce vrea să spună acest vers foarte enigmatic din secvența nr. IV a primei elegii, „*Aici dorm eu înconjurat de el!*“? Desigur că aici putem intui veghea spiritului încă netrezit în EU, neînveșmîntat în visceral, în unicitatea înveșmîntării sale viscerele, neîntrupat cu alte cuvinte, în ființa care va purta un nume, pe care-l va primi după naștere de la părinții săi legitimi. Aici se află și explicația celui mai teribil vers din întreaga carte a celor 11 *elegii*.

„*Niciodată n-am să fiu sacru*“. Există numai acea monstruoasă proliferare viscerală a unor mîini absurde, apte să înșfăce realul și să-l ducă la gură pentru a-l înfuleca.

„Întind o mîină, care-n loc de degete

are cinci mîini,

care-n loc de degete

au cinci mîini, care

în loc de degete au cinci mîini...“

Energia abtactizantă a elegiilor e numai aparentă, ea fiind generată cu precădere de Elegia întâia, cea închinată, nu întîmplător, lui Dedal.

Se poate constata și demonstra că limbajul expresiv al elegiilor e foarte rezistent, deoarece el se află la confluența dintre gîndirea logică, uneori conceptualizată și trăirea afectivă. Este și acesta un argument clar că poezia lui Nichita Stănescu e de natură transmodernă. „Aici metaforele spun *mai multe* decât conceptele și conceptele spun *mai mult* decât metaforele“ – susține și Henri Wald, în „*Rolul antropogenetic al limbajului*“ / Secolul 20, 325-327, 1988, pg. 59.

Stilul în care Nichita Stănescu a universalizat poezia realului uman și felul în care o transpune în expresiile verbale memorabile, îi conferă o distincție și o unicitate fără echivoc. Există o geometrizare a dispunerii grafice a elegiilor și a ideilor încorporate în ele. Avem acces la valoarea și la înțelegerea sensului discursului poetic general, dacă vom considera în întregime complexitatea și integralitatea celor 11 *elegii*. Ele alcătuiesc un tot unitar, omogen și deschis, așa cum au fost concepute și realizate de poet, alcătuiind în acest fel o structură autonomă. Consider așadar că adevărata și meritata evaluare și valorificare estetică a elegiilor lui Nichita Stănescu se poate face numai dacă această carte e percepută ca o structură lirică omogenă și autonomă, realizată ca atare de poet.

Vasile BARDAN

Există un timp al tuturor lucrurilor*

Pentru toate există un timp. Nu-l vedem cum trece pe lângă noi și ne trezim că s-a scurs pe nevăzute, pe nesimțite, pe neauzite. Să-l reconstitui e foarte greu, chiar dacă te sprijini pe imagini immortalizate, pe confesiuni pe suport electronic, pe tipărituri ori foi învechite.

Poeții percep timpul prin numărul cărților care se adună și dau mărturie. E tot ce rămâne. Din când în când le mai cercetezi și încerci să reînvi secunde. Niciodată la fel.

Autoarea de față, într-un efort artistic, încearcă imposibilul: să oprească timpul să îmbătrânească în propriul trup și propriul suflet. Timpul îi dă de veste inexorabil.

În încercarea sa a îmblânzi timpul și de a-l supune, poeta folosește toate tertipurile feminine: îi aduce ofrande, îi presară calea cu versuri nemuritoare, îl invită la întâlnire și se agată zdravăn la brațul timpului prezent. Nici un aspect nu e de neglijat. „Anii mei strigă după ajutor“ – spune poeta.

Între tot ce a trăit și ce a rămas pentru ziua de azi, poeta întinde poduri de speranță, pentru bruma de realitate care i-a rămas intactă: *Fericirea depinde de spondiloza cervicală, / de creșterea glicemiei! / Atacurile de panică deschid portaluri / dinspre prezent înspre trecut / și dinspre trecut spre viitor. / Magiumul copilăriei fierbea pe pirostrii. / Mestecam cu linguroiul de lemn / de patru ori pe oră, / măsuram timpul cu un fus / înfipt în mijlocul unui cerc / tăiat în patru ca o mămăligă. / În fierberea aceea întunecată / imaginam iaduri și judecata de apoi. / Ne-am urcat fără bilet în tramvaiul 45, / am deschis cu pila de unghii / Cutia Pandorei traversam pe roșu / până ce iarna năvălea peste noi (Eu și jumătatea mea de viață). Prezentul, sau ce a rămas din prezentul trunchiat, vinovat de grăbire. Și pentru că nu mai avem / nimic interzis de făcut / spate în spate, / fiecare pe partea sa de viață, / înghițim pastilele (idem).*

Cartea este o călătorie inițiată în sine, un bilanț provizoriu care nu mai poate aștepta: *Spre propria-mi sihăstrie / pornesc împreună cu mine. / Am de făcut drum lung. / Cobor dintr-o închipuire, / mă urc în alta (Libertatea). Nici măcar omul nu se cunoaște suficient pe sine. Nici ceilalți nu-l cunosc. Numai lui Dumnezeu nu-i poți ascunde nici o celulă. El te știe perfect și e o utopie să crezi că te poți sustrage. Dar merită să înaintezi în cunoaștere pentru a descoperi „li-*

bertatea dinlăuntru tău“.

Un foarte frumos tablou din copilărie îi aduce pe retină chipurile: mamei, al tatălui, al fraților, cu viața și jocurile lor simple și muncile pe lângă casă: *Noi trei stăteam, la răcoare, vara. / Jucam țomanap-ul cuvintelor / din ziarele puse în geamuri. / Dezghiocam porumb, / scărmanam lână, strujeam pene, / pe rând citeam tare / din cărțile lui Jules Verne, iarna (Maci și albăstrele i se închinau).*

Autoarea cultivă o poezie a concretului, pe care-l împodobește în straie invizibile de lumină, inefabile. Versurile ei au o calitate în plus față de cele ale poezilor de azi. Îți stârnesc lacrimile, îți cheamă amintirile și te fac să te transpui într-o lume prin care și tu ai trecut, poate prea repezori, dar cu aceleași mirări și fascinații copilărești.

Un strop de ironie duioasă străbate versurile și te face să zâmbești nostalgic. Lumea trecută ți se deschide ca un film vechi, fără sonor, cu stopcadre pe unele amintiri mai pregnante și flash-back-uri pe chipurile dragi, pe măsură ce ochii ți se închid, a visare. *„Tata și-a găsit o gazdă ieftină / unde, în cer: / Mama e din ce în ce mai copil. / Nici un copil nu crede / că bătaia e ruptă din rai“ (Maci și albăstrele i se închinau).*

Generalizând un portret al măicuței, ea-l singularizează prin nota de omenesc care-l definește. Deși mama nu poate fi decât una, ea seamănă cu toate mamele din lume. *Bate vântul dinspre cimitir / înspre grădina publică. / Măinile pătate și moi / de la coate în jos tremură, / mănâncă foarte puțin, / leagănă foamea ca pe o păpușă. / Trebuie să stau mereu cu ochii pe ea. / Mi-am luat în serios rolul de mamă / și ea pe cel de fiică. / Are mereu gura plină de cuvinte / le adună cu limba / înainte de a vorbi le ordonează. / În ochiul cu degenerescență mulară / se pietrifică o lacrimă. / Poartă peste capotul din stambă / trecutul. / În fiecare noapte puse la presat / între cer și iarbă ea, eu și luna. / Stăm pe băncuță / lângă tufele de regina nopții. / La picioarele noastre teama se gudură. / De la un timp / nu mai vrea să intre în casă. / Aude peste tot trosnituri, / vede în oglinzi / îngrămădite o mulțime de lucruri / și oamenii care nu mai sunt. // E trecut de miezul nopții. / Undeva în beznă cântă o cucuvea. / Mi-e somn. / Câteva stele îmi gâdilă fruntea. / Aș vrea să mă schimb de ziua de ieri. / Mama e din ce în ce mai mică. / Mi-e teamă că în noaptea asta / o voi naște aici în iarbă (Trebuie*

să stau mereu cu ochii pe ea).

Din toate ființele și fenomenele în care s-ar putea preface, autoarea preferă să se transforme în Lumină: *„Într-o dimineață am hotărât / să mă fac Lumină!“.*

Împletind în chip fericit concretul cu inefabilul, Dorina Stoica reușește să creeze tablouri de cuvinte admirabile, pline de sevă poetică, mici povestiri legate de familia ei și de tot ce o înconjoară.

Finalurile sunt adeseori surprinzătoare, deconcertante. Dar cel mai bine îi reușesc autoportretele, care devin texte emblematice: *În fiecare noapte / caut locul unde am plâns. / În fiecare noapte / caut locul unde am râs, / unde am iubit, m-am rugat. / Mă culc vară, / mă trezesc toamnă. / Îmi cad frunzele, / mă fac iarnă. / Sparg între dinți tăcerea. / În palmele mele / înfloresc și se trec / ghiociei, trandafirii, / regina nopții, crinii / crăițele și crizantemele. / E atâta viață / și atâta moarte / înlăuntru meu. (Anotimpuri).*

Un dialog continuu, un fel de colocviu cu mama ei, în care amintirea se împletește cu prezentul, întrețese poeta, ca pretext pentru confesiune. *„Peste amintiri se întinde noaptea, / mă învelesc cu pătura veche. / Prin găuri făcute de molii / privesc luna. Adorm. // Mama începe de la un metru cincizeci / și crește până mă întrece. / Ochii ei înverzesc în fiecare primăvară. / Noi două nu ne-am înțeles niciodată! / M-am făcut mare, mamă! / În mine îmbătrânește timpul, / picioarele învață pantofii noi să meargă. / Supărată plec întotdeauna prima. / Cu plânsul în bagaj călătoresc. / Poposesc la câte-o mănăstire. / Mă rog pentru iertare. El mă iartă / Precum și noi iertăm greșitălour noastre.“ (Timpul ce îmbătrânește în mine).*

Fără a simți, câtuși de puțin, vreo umbră de regret, poeta folosește, în câteva rânduri, termenul „foame“, cu tot ce decurge din el, amintind jinduirile copilăriei, când pâine nu era în casă și tata întârzia: *„Se lasă înserarea peste foame. / E ziua de lichidare, / Tata nu mai vine. / Spuneți-vă rugăciunea de seară și / mergeți la culcare, în seara asta / nu avem pâine. / Adorm cu spatele la Dumnezeu. / Foamea stă trează. / Lacrimile au gust de pâine“ (Pâinea seamănă cu Anușca).*

Așa cum am mai afirmat, autoarea are o relație specială cu Timpul: *„Timpul meu și-al tău vor încolți / pe-un câmp cu maci, o mare de visări /*

În vreme ce alții se nasc pentru-a muri, / noi vom muri mereu spre a ne naște / din apa ploii și apoi din Duh. / În nopțile fierbinți de vară pe cer / fără de număr stele și-n iarbă licurici. / Înmiresmată liniștea-i rotundă... / Puși la uscat pe colțul lunii, nori. / Am început să semăn cu o ploaie, / lăsând în urmă vara, curcubeu. / Timpul îmi curge lin și monoton / dintr-un capăt în celălalt al zilei. / Al tău dinspre zi înspre noapte, / al meu dinspre noapte spre zi. (Am început să semăn cu o ploaie).

Poezia Dorinei Stoica își face loc cu hotărâre, într-o lume obscură și nepăsătoare. Este bagajul ei, pe care-l va cărași pe drumul vieții și care o va însoți până la sfârșit, în marea călătorie. Este tot ce-i trebuie ca să ajungă la destinație.

În autoportrete, se remarcă autoironia, maliția, surâsul amar, o oarecare doză de umor. Și totuși, spune: „Cu sufletul în pumn fremătând, ning” (Secrete de față bătrână).

La Dorina Stoica, supranaturalul vine firesc și se pliază peste natural, așa încât, nu mai este loc de mirare: *Întind pe pâine visele și mușc. / La cină prin ușile încuiate tânăr / și nerăstignit intră Dumnezeu // (...)// Luciditatea se vinde pe sub mână. / Moartea a făcut rost de bani / pentru proteză dentară. / Ridicolul nu mai cenzurează nimic. / În timp ce privim poza / Iisusului cel blând răstignit, / ronțaim ultimele bucățele de Lumină. / Alergăm prin țară după un Dumnezeu / devenit sfinte moaște / și căutam înger pe listele electorale (Tânărul vecin cântă).* Multe elemente liturgice străbat poezia: smirnă, cartea de rugăciune, pâinea euharistică, ruga, închinăciunea, crucea.

Cu multă onestitate, autoarea se destăinuie, ca să nu existe nici un echivoc: *Sunt un fir de iederă. / Amintiri, doruri, / lacrimi prin crăpăturile / din zidurile orașului meu. / Frunzele au acoperit totul. / Plec sau rămân? // Privesc în jur nicio inimă / în care să-mi înfig / rădăcinile singurătății. / Nu mă uit / la filme de dragoste. / Nu compun poezie de dragoste. / Nu citesc / romane de dragoste. / Nu primesc / flori. / Nu trimit / scrisori de dragoste. / Hrănesc un poet sărac / alungat de la toate / iarmaroacele unde omenia / se vinde pentru un vot (Nu compun poezie de dragoste).*

Și despre singurătate poeta are o părere proprie, dar, dintre toate, singurătatea în doi este cel mai greu de suportat: *Nu mai suntem cei de ieri. Din noi / lipsesc o mulțime de bucăți. / Fiecare ghemuit în trupul său, cu su-*

fletul mânjit de tristețe / bem cafeaua amară din ceștile / pe care scrie „Love you”. / A mea pe jumătate plină, / a ta pe jumătate goală. / Peste pustiul singurătății în doi / îmbrăcăm zdrențele murdare / ale lumii și împingem viața înainte (Love you).

Poeta ne acordă încredere și ne oferă sufletul ei să-l descoasem, să-l pipăim, să-l cercetăm, vădește faptul că ne consideră aidoma ei, inclusiv în iubirea de frumos, în împărțirea singurătății pe felii, pe cutiute din plastic ori de carton, pentru a o păstra cât mai bine: *Rochia nouă cusută din doi metri / de singurătate trasă direct pe piele, / va ține cald? Cu anotimpurile / împachetate în geamantane aștept / un taxi. Mă mut din lumea ce seamănă / tot mai mult cu un sat troienit, / în pântecul mamei mică, / mică, de nu mă văd nici eu. / Nu-mi place să plec noaptea la tren. / Inima toacă de biserică, bate. / În gară, un cățel & o cerșetoare / mă privesc muștrător. Arunc la coș / mototolite așteptările, promisiunile. / În buricele degetelor / mă furnică poezii. (O dată la șapte ani).*

Dorina Stoica este o persoană profund religioasă. Legătura ei intimă cu Dumnezeu o susține și o inspiră. În cărțile sale, Dumnezeu e prezent în toate textele și nu poate fi scos. O spune fără trufie, cu fermitate și evlavie adâncă. Indiferent de reacția oamenilor, ea-și urmează traseul spiritual, sporindu-și darurile, cu pietate și smerenie, mulțumindu-i lui Dumnezeu că i-a dat prilejul să-L vestească, să-L cânte și să-i arate recunoștință.

Un eventual Crez poetic, sună astfel: *Se freacă de picioarele mele, / apoi mi se așează în brațe ca / o pisică. O mângâi, o respir, o gust, / îi dau voie să stea strâns lipită de mine / în dreptul inimii. Îmi suflă în față cuvinte. / O prind și o țin de cap cum ții un șarpe. / Uneori are numai câteva versuri, / alteori parcă nu se mai termină. / De fiecare dată e diferită, / nespus de frumoasă, / melodioasă cu rimă, / ori cu vers alb, / glumeață, / nervoasă, / jucăușă, / aiurită, tristă, / banală, / stupidă, / încălțită. // Alteori e revoltată și se / învârte ca un cuțit în rană. / Atunci o urăsc și fug de ea. / Mă ascund. Îmi trag noaptea / peste cap și plâng. I se face milă / de mine, mă ia în brațe / și mă învață rugăciuni. // Poezia mea e o creatură / ce umblă aiurea prin casă, / prin pod, prin beci. / Se ține șcai de mine ca o umbră, / ca o umbră a umbrelor / ce umbrește toate umbrele / umbrelor (Poezia ca o umbră).*

Și un crez literar, adaptat, parafrază a Crezului religios, de data

aceasta, dedicat lui Eminescu: **Crez într-unul**, Poet Național / Mihai Eminescu, / Domn al cuvântului / mai presus de cuvânt, / Poet al tuturor / celor văzute și nevăzute, / Născătorul poeziei românești. // Care s-a zămislit / din oameni credincioși, / din apa limpede a izvoarelor, / din munții Carpați, / din Harul divin, / din oase domnești / de Sfinți Părinți / pe plaiuri mioritice. // Poet adevărat, / cuvânt din cuvânt românesc, / vers cu sunet de nai și culoare / cerească de floare albastră. / Adânc precum / lacul codrilor de-aramă, / de luceferi mai sus, / mai presus! // **Cel de o ființă** cu poezia / din care ne adăpăm / toți însetații de frumos, / s-a pogorât din ceruri, / s-a întrupat și s-a / făcut om și poet / cu nume de înger. // L-au răstignit / și încă-L răstignesc, / **Intru iertarea păcatelor** / acestui popor. / Va sta pe tronul slavei / să judece viii și morții, / închinat și slăvit, / va învia întru / cuvânt românesc / pentru a noastră înveșnicire. / Amin, Amin. („Crezul” pentru Eminescu).

Și nu se putea ca nostalgia dulce-amăruie să nu-i năpădească ființa, la gândul casei părintești: *„M-așteaptă-n grădina de la țară părul aproape / uscat și nucul cu umbra-i bogată ce făcea / an de an o căruță de nuci, gârbovită / casa bătrână și mărul cu mere / roșii domnești, sub care / în nopți lungi de vară / bunica depăna frumoase / povești. Acum e în ceruri bătrâna și / nu mai e nici fântâna cu apă sălcie, din / care scoțeam în copilărie câte un petic de cer”* (Nostalgie).

În finalul cărții, autoarea demonstrează că știe ce este și că și-a înțeles misiunea de om care aduce lumina în suflete: *Eu sunt un surâs și-o mânie, / cânt de vioară sunt, / poem scris pe hârtie / și încă mai sunt, / ciocârlie, vultur, / porumbel alb și pur, / lacrimă, dar și veselie, / strigăt de durere sunt / și murmur. / Sunt rugăciune adâncă, / ispită, păcat, nisip, / o piatră din stâncă, / fântână cu apă curată, / izvor în pustie de arșiță secăt. / Sunt cântec molcom, poezie. / Sunt om trecător pe Pământ, / mă-nalț prin Cuvânt. / SUNT! (Sunt).*

Ultima secvență lirică, intitulată „Mi-e toamnă. În mine cuvintele tac”, este alcătuită din distihuri albe, traduse și în limba italiană, de Rodi Vinau.

Cezarina ADAMESCU

* Dorina Stoica, **Timpul ce îmbătrânește în mine**, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2018

Confesiunile lirice ale Gabrielei Melinescu*

Am prețuit între autorii epocii comuniste, chinuți de cenzura aspră, de urmărirea cumplitei Securități mai mulți creatori talentați; Gabriela Melinescu însă s-a impus prin poezie, apoi proză, dar mai ales cu **Jurnalele**, în care sinceritatea și lirismul confesiv, cu frazele melodioase și limbajul subtil domină. Exprimă cu rară măiestrie o iubire profundă pentru cei din jur: familia, colegii de școală ori cei cunoscuți în anii maturității, la muncă în București și în noua ei țară – Suedia.

Romanul **Acasă printre străini**, tradus din limba suedeză de Elena-Maria Morogan, cu o prezentare scurtă a operei autoarei a fost scris în 2003 și a cucerit cititorii din multe țări; la noi, Editura Polirom îl fixează, în 2004, între operele valoroase. L-am descoperit târziu, în epoca zbuciumată a anului 2018, l-am savurat, impresionată fiind de cultura autoarei – atrasă deopotrivă de literatura ambelor țări în care a trăit ani frumoși: România și Suedia.

Frumoasă și sensibilă, așa cum o vede și prietena sa, Ileana Mălăncioiu, pe care de asemenea noi o prețuim, G. Melinescu evocă în fragmente de mare vibrație lirică aspecte din copilărie, din anii de școală, în București, când se bucură de iubirea mamei și a tatălui, om atras de carte, mai ales de poezie, ceea ce o influențează și pe ea... spre lectură și creație.

Undeva, în apropierea casei, vede într-o zi un domn în vârstă cântând la vioară. Află, cu mare bucurie, că era poetul Bacovia, pe care tatăl său îl prețuia foarte mult; îi cumpără volumul „Plumb“, așezându-l în pod alături de volumele mai vechi, la fel de dragi. Naratoarea mărturisește că trecea zilnic pe lângă casa unde-l văzuse, dar n-a mai apărut, iar cineva îi spune că s-a stins, ultimele cuvinte fiind: „Vine întunericul!“. Emoționată, a alergat la cărțile tatălui său, a recitat multe poezii, apoi a descoperit paginile scrise de soția, Agata...; ea a știut totul, chiar acele cuvinte despre „întunericul care vine!“

Orașul natal, Bucureștiul, rămâne în amintirile ei cu imaginile pitorești și ființele dragi, cu bucurii, dar și mici neazuri. Trăiam atunci în epoca socialistă, sub puternicele influențe sovietice, cu naivitatea convingerilor că Stalin este un mare erou, pe care îl cântam mulți în versuri simple și false.

„Stalin și poporul rus
Liberate ne-a adus“.

Nu uită epoca acelei crize: pâinea, mâncarea... cozile la care așteptam uneori ore întregi, deoarece Dictatorul nostru voia să achite „datoria esternă“. Iuli, eroina romanului, era un copil vioi și drăgălaș, cu păr lung, împletit în cozi frumoase, era admirată de cei mari, ceea ce îi determină pe membrii din familie s-o trimită la pâine cu un sac mărișor ca să încapă și pentru alți vecini mai vârstnici. Evocă cu tristețe, dar și umor trist, cum uită odată sacul într-un colț și-l pierde, ceea ce o sperie și nu-ndrăznește să plece acasă; doarme pe o bancă. În zori, polițistul Kurt o întâlnește și-i spune ce spaimă a provocat în familie. Va fi iertată deoarece o văd cu bucurie că e bine, sănătoasă.

Farmecul romanului reiese din măiestria de a integra tablouri despre natură, flori, păsări, așa cum sunt în fiecare spațiu al celor două țări.

Partea întâi e intitulată, simplu, „Ziua cocorului“, 8 aprilie, iar anul când scrie e uimitor: „au sosit în Suedia zece mii de cocori“; ornitologii filmează pentru „a eterniza ziua luminoasă“.

„Cocorii au împrumutat lumină din sud, ca s-o aducă aici în nord. Acum zilele devin mai luminoase și aproape înghiț noaptea, care sunt mai cenușii...“

Autoarea mărturisește că a intrat „într-o stare de visare“. Descrie cocorii din acea țară nordică și observă deosebirea față de cei din România; sunt mai mari, mai puternici, părăsesc ținuturile călduroase și vin totuși în nordul mai rece. Ca și oamenii, păsările și animalele își găsesc casa dragă, așa cum reiese din primul motto: „Încotro ne îndreptăm?“

Către casă, mereu (Novalis)
De fapt, casa e un „motiv liric“, poeta își păstrează sensibilitatea, bucuria de-a fi mereu alături de cărțile ei, între lucrurile dragi, cu paginile scrise cu emoție alături de prieteni ca Herman, sau vecina Ema (93 ani), care o întrebă mereu despre țara ei.

În Suedia prețuiește statuia regelui Karl al XII-lea, ce se află aproape de casa ei, „un mare singular, contemplator și om al puterii, rezervat și rece față de femei“.

Admiră păsările care se așează pe statuie, evocă apoi piesa lui Strindberg în care regele e personaj central, erou cunoscut în România. Admirându-l, G. M. îi traduce cărțile în limba maternă.

Traduce, de asemenea, „Cartea de vise“ a lui Swedenborg, un mare succes în România, motiv pentru care este invitată la București pentru lansare, un episod evocat cu emoție, deoarece cunoaște oameni noi; aduce daruri tuturor.

Pleacă însă din orașul copilăriei și al școlilor cu o tristețe profundă, căci nu-și văzuse sora, nici mormântul mamei pentru că zăpada era prea mare. Admiră teii încărcăți cu fulgi, revede ca din vis anul în care cineva voia să-i taie. Se bucură că și în Suedia teii au rămas neatinși datorită tinerilor care au protestat. Alături de ei revede liliacul, savurează miresele, admiră peisajul din Stockholm, ascultă cu bucurie cântecul cucului, ca și în România.

Această imagine o duce cu amintirile la Bunica de lângă Pitești, unde va merge cu tatăl ei și va cunoaște viața aspră a țăranilor, sărăcia. Trăiește o vacanță frumoasă... dar știe că peste puțin timp, bunica va muri pe calul ei ce știa locul unde-și vindea nucile și caisele.

Cocla, o îngroapă, și se ascunde în cavoul familiei de frica poliției. Moare pe neașteptate, o plâng, mai ales că nu trecuse mult de când tatăl murise prin sinucidere – varianta miliției.

În avionul spre România cunoaște un om foarte interesant – Zoltan Klain, care conducea „Asociația ghiocelor“; o invită să se înscrie, dar ea se abține. Ca o curiozitate, la întoarcere spre S., îl reîntâlnește împreună cu Rakel (fostă iubită a tatălui ei), rudă cu Zoltan. Merge la ei în vizită, la un festival al ghiocelor și află câte soiuri sunt din aceste flori.

O temă subtil evocată este cea a timpului – timpul somnului, al viselor – timpul etern, timpul de scris, de tradus. La „Centrul de presă“ merge cu plăcere, deși Nathy este „dușmanca“ ei, o crede doar o scriitoare și nu ziaristă. Nathy va pleca totuși din Suedia și totul intră în normalitate, durerea mare fiind doar moartea lui Herman, prietenul care n-a reușit să se apropie mai mult de ea.

O carte unică prin bogăția întâmplărilor și a peisajelor din cele două țări, la fel de dragi sensibilei Iuli.

Mariana VELISAR-CODRESCU

* Gabriela Melinescu, **Acasă printre străini**, Editura Polirom, Iași, 2014.

Caleidoscop muzical

Ne place jazz-ul

Quartetul pianistului Sorin Zlat, prezent în decembrie, la concertul de sărbători al Filarmonicii „Mihail Jora”, dirijat de Juan Cantarell, a revenit pe scena Ateneului cu o călătorie muzicală pe tărâmurile de vis.

Așadar, Sorin Zlat (România) - pian, Gianni Gagliardi (Spania) - saxofon, Gianluca Renzi (Italia) - contrabas, Iulian Nicolau (România) - baterie, muzicieni din școli și generații diferite, uniți de jazz, sub umbrela „*The Land of Dreams*”.

Concertul „*The Land of Dreams*” a cuprins compoziții personale de pe albumul *Endurance* lansat de Sorin în anul 2015, creații noi ce vor fi incluse pe următorul album al pianistului, compoziții semnate de saxofonistul Gianni Gagliardi – și contrabasistul Gianluca Renzi.

Pianist, clarinetist și compozitor, Sorin Zlat a studiat la Liceul de Artă din Bacău, unde l-am avut elev. De altminteri, băcăuanii își amintesc descinderea sa de anul trecut la Bacău, când a sosit din S.U.A pentru a inaugura pianina din Aeroportul „George Enescu”. Sorin concertează în Europa și America de Nord, bucurându-se de succes în: Elveția, Spania, Israel, Belgia, Turcia, Franța, Italia, Anglia și Olanda. Deținător a numeroase premii naționale și internaționale, este unul dintre cei mai reprezentativi pianisti de jazz ai noii generații de artiști români, care în ultimii ani a primit distincții precum Marele Premiu în cadrul Competiției de Jazz din Jacksonville, Florida (2015), la Monaco (2013), Montreux (2015), precum și Premiul pentru „Cel Mai Bun Muzician de Jazz”. Invitat ca headliner la „Jacksonville Jazz Festival 2017”, Sorin Zlat a concertat pe aceeași scenă alături de Chick Corea Trio, Joey Alexander Trio, Gerald Clayton și Gregory Porter. Apariții recente includ prestații în cluburi celebre precum Birdland și Smalls din New York, Music Village și Jazz Station din Bruxelles, Vortex, Pizza Express, Ronnie Scott's Jazz Club din Londra, Clubul Nardis din Istanbul, Clubul Jazz Cafe din Montreux, Clubul B-flat din Berlin sau participarea la festi-

valuri de prestigiu precum Montreux Jazz Festival, Jacksonville Jazz festival, Izmir Jazz festival, Bruxelles Jazz Festival, Pera Fest Istanbul, Getxo International Jazz Festival din Spania, Monaco Jazz Festival etc.

Alături de Zlat se află saxofonistul Gianni Gagliardi, pe care Ron Netsky de la *Rochester City Newspaper* îl consideră cea mai strălucitoare stea a scenei jazzistice din Brooklyn, cu un sunet unic, care a studiat la Paris și New York, fondatorul *BCN Jazz Collective*. Italianul Gianluca Renzi este contrabasist, compozitor, aranșor, profesor și inginer de sunet. Prezența sa este remarcată la cele mai importante concerte de jazz. Student la clasa de percuție a Universității de Muzică bucureștine, Iulian Nicolau, are șansa de a cânta cu artiști de marcă ai jazzului românesc.

După excepționalul spectacol din 22 ianuarie, mergem pe un alt tărâm de vis. Clasic. Concertul din 24 ianuarie a marcat Ziua Unirii.

La pupitrul Orchestrei filarmone „Mihail Jora” este Valentin Doni. A studiat la Institutul de Arte „G. Muzicescu” din Chișinău, cu prof. Isai Alterman și la cea de compoziție a prof. Pavel Rivilis. În 1990-1992 a studiat dirijatul cu maestrul Ovidiu Bălan, iar între 1992-1993 s-a perfecționat la Conservatorul Național Regional din Rueil, Malmaison (Franța), cu prof. Jean-Sebastien Bereau. A mai beneficiat de stagii de perfecționare în anul 2000, la Academia de Muzică din Lyon și la Filarmonica din Lille (Franța). Valentin Doni a fost din 1991 dirijor permanent al Orchestrei Simfonice a Filarmonicii Naționale din Republica Moldova. Este dirijor permanent la Filarmonica „Mihail Jora”. În anul 1999 a primit titlul de Maestru în artă, iar în 2002, Guvernul Francez i-a conferit titlul de Cavaler al Ordinului în Arte și Litere.

Solistul serii, aclamat pe marile scene ale lumii, Domenico Nordio interpretează *Concertul pentru vioară și orchestră în Re Major op. 61* de Ludwig van Beethoven. Domenico s-a născut în Veneția, în 1971. Considerat copil-minune, Domenico Nordio a susținut primul recital la 10 ani și la 16 a câștigat Concursul internațional Viotti din Vercelli, cu legendarul Yehudi Menuhin ca președinte de juriu. Obține premii la concursuri precum: Thibaud (Paris), Sigall - Viña del Mar și Francescatti - Marsilia, iar în 1988 obține Marele Premiu Eurovision. Nordio este singurul italian din istorie care și-a adădecat acest premiu.

Nikolai Rimski – Korsakov, autorul binecunoscutei suite simfonice „*Șeherezada*”, a imaginat povestea muzicală orientală a celor 1001 de nopți în: *Marea și corabia lui Sindbad, Prințul Kalender, Tânărul Prinț și Tânăra Prințesă și Festival la Bagdad, Marea. Corabia lovindu-se de stânci*.

La Chișinău, orchestra Filarmonicii Naționale „Sergei Lunchevici” a interpretat, cu prilejul acestei zile *Suita „Privești moldovenești”* a lui Mihail Jora, sub bagheta dirijorului Mihail Agafița.

Concert la Sala Ateneu, în ultima zi de ianuarie

Protagoniștii simfonice, veniți din Spania și Italia, au prezentat publicului lucrări de: Carl Maria von Weber, Teresa Proccacini și Robert Schumann.

La pupitrul, Juan Cantarell, dirijor care a studiat la Royal Academy of Music din Londra, cu Sir Colin Davis, Colin Metters și George Hurst și s-a perfecționat la cursuri de master în Italia, la Accademia Chigiana din Siena cu: Ferdinand Leitner, Ilia Musin și Valery Gergiev.

Soliști: chitaristul Lapo Vanucci care susține o bogată activitate concertistică atât ca solist cât și în diferite formații camerale, în special cu trioul Rospigliosi împreună cu care a dat viață la numeroase compoziții de muzică contemporană.

Pianistul Luca Torrigiani – care în prezent se dedică cu precădere activității didactice – și-a început cariera artistică în 1992 cu un prestigios turneu în Japonia, unde a avut onoarea să cânte și pentru familia imperială într-un concert privat.

Cercul magic

Ascultând acordurile frenetice ale baletului *Amorul vrăjitor*, pe care Manuel de Falla l-a compus pe parcursul a patru luni (decembrie 1914 - aprilie 1915), la comanda unei celebre dansatoare de flamenco – *Pastora Imperio* – poți înțelege ardoarea unei pasiuni și gelozia pe care o provoacă. Prima audiție, la Teatrul Lara din Madrid este un eșec. Versiunea simfonică va avea succes, de la prima sa audiție, din 28 martie 1916, cu orchestra din Madrid. *Dansul ritual al focului*, atmosfera șatrei țigănești, vrăjitoria construită pe canavaa superstițiilor

andaluze îi plasează pe Candelas și Carmelo într-un joc cu farmece, ritualuri și incantații malefice. Cântece ale dragostei, ale durerii, clamate de o mezzosoprană, dansuri senzuale sau antrenante ale exorcizării sau terorii, cu efecte de fanfără sau de clopote, crează o atmosferă bine ritmată și fantastică.

La Sala Ateneu, nu demult, ați ascultat și celălalt balet compus de Manuel de Falla, *Tricornul*. Ambele lucrări au fost mult inspirate de participarea autorului la reprezentațiile baletelor lui Igor Stravinski.

Siete canciones españolas - Șapte cântece spaniole: El paño moruno, Seguidilla murciana, Asturiana, Jota, Nana, Canción, Polo – aduc în prim plan cântecul popular iberic.

După *Șeherezada* lui Korsakov, acum, *Suita pentru orchestră, op. 34, Capriciul spaniol*. Nu întâmplător, Virgil Popa, dirijorul român, stabilit de peste douăzeci de ani în Spania, a ales pentru programul său suita cu cinci părți. Nikolai Rimski Korsakov folosește o culegere de cântece, reunite în *Ecos de Espana*. Lucrarea are caracter ciclic, astfel încât *Alborada se reia, după Scenă cu cântec țigănesc și Fandango Asturiano*.

O nouă călătorie muzicală, împreună cu Manuel de Falla și solistul seriei de 7 februarie, baritonul Luis Santana.

La Paris, unde compune lucrările pe care le-am ascultat astă seară, ajunge cu o bursă pe care i-o oferă Regatul Spaniol, la propunerea lui Isaac Albeniz. De Falla petrece timp cu Debussy, Ravel, Turina. Culorile și vitalitatea muzicii mi-au adus în imagine dealul Sabika, Alhambra și Cordoba, accentele arabe și vizita în cercul magic al castelelor și grădinilor Spaniei.

Cu Federico García Lorca, Manuel are un proiect – cum spunem astăzi – mai exact, un concurs de muzică populară „Concurs de Cante Jondo”. „El s-a dus în Granada pentru a avea timp și liniște și Granada i-a dat înapoi armonie și eternitate”, scria Juan Ramon Jimenez.

La final de concert am audiat cele 3 *Dansuri fantastice op. 22: Exaltación, Ensueño, Orgía* de Joaquín Turina, compuse pentru pian în anul 1920 și orchestrate, șase ani mai târziu.

Seara iubirii

Alaîn Paris își amintește de prima întâlnire cu orchestra din Bacău, când a apreciat vivacitatea spirituală, eleganta sensibilitate, rapiditatea de adaptare, pe care le regăsisse și la alte orchestre românești. Aici, se adăuga o bună concen-

trare și disponibilitate de a îndeplini exigențele dirijorului. Muzician de elevată condiție, cu o bogată experiență, muzicolog care știe să își aleagă repertoriile atât spre beneficiul publicului cât și al creșterii calității aparatului orchestral pe care îl are în față, Alaîn Paris – alături de care am avut șansa să cânt, chiar la înregistrarea CD-ului cu *Simfonia a V-a* de Philippe Chamouard, are o deosebită carismă și de aceea câștigă sufragiile cunoscătorilor.

Cuvintele lui Chamouard: este responsabilitatea artei să ne dezvăluie orice formă de frumusețe, mi se par a se potrivi perfect lui Alaîn Paris care, cu vasta sa experiență, știe să ofere și soluțiile pentru ca muzica să devină nu doar redare, ci artă.

Caleidoscop muzical

Gândit ca uvertură secundară a operei *Benvenuto Cellini, Carnavalul roman* este un superb tablou simfonic compus de Hector Berlioz în anul 1844. După această deschidere, urmează *Concertul nr.1 în Mi bemol Major pentru pian și orchestră* a lui Franz Liszt, ce a fost cântat la Weimar, în 1855, cu autorul la pian, sub bagheta lui Berlioz.

La vârsta de 14 ani, Vlad Dimulescu – interpretul seriei, a început cariera de pianist-concertist, fiind solist al orchestrei simfonice din Brașov, sub bagheta dirijorului Ilarion Ionescu-Galați. A urmat o susținută activitate concertistică în majoritatea centrelor muzicale ale țării. Este prof. univ. dr., șeful catedrei de pian principal la Universitatea Națională de Muzică din București.

Pasionat de dramele lui Shakespeare, Hector Berlioz este atras de *Romeo și Julieta*. Simfonia dramatică cu același nume, pe libretul lui Émile Deschamps are prima audiție încununată de succes în 24 noiembrie 1839 la Conservatorul parizian. Lucrarea are trei secțiuni. Alaîn Paris a ales patru tablouri: *Roméo seul / Fête chez Capulet; Scène d'amour; Scherzo de la reine Mab*, din partea a II-a și *Roméo au tombeau* din partea a III-a, care se interpretează, de obicei, în concert.

În 14 februarie se serbează Valentine's Day. Sărbătoarea păgână a romanilor, Lupercalia s-a transformat în cea comercială, ce și-a construit eșafodajul pe iubire. Valentin, preotul despre care se spune că a fost martirizat în anul 269, este considerat patron al îndrăgostiților.

La Filarmonica „Mihail Jora” ați ascultat povestea muzicală a celor mai cunoscuți îndrăgostiți: Romeo și Julieta!

Primăvară muzicală

Concertul în La Major pentru vioară și orchestră creat de Wolfgang Amadeus Mozart în anul 1755 deschide seara muzicală de joi, 21 februarie la Sala „Ateneu”. Solista, Cristina Anghelescu, muzician de top, cu o carieră încununată cu sute de concerte, recitaluri și importante premii internaționale, ne delectează cu sonorități inefabile, de o extraordinară calitate, într-un opus care frizează perfecțiunea.

Simfonia a II-a în do minor, ca și prima din cele nouă lucrări de gen compuse de Anton Bruckner a fost considerată „ultimă adiere a spiritului schubertian”.

Ea excelează prin dimensiunile mult mai extinse, desfășurând în continuare o viață debordantă, cu reliefări puternice, ne asigură muzicologul Mihai Moroianu.

Michel Lancelot scria în monografia sa, apărută la Ed. Seghers, Paris, 1964: „Dacă există în Muzică un aspect uman, unul național și altul universal, nu întâlnim nici un alt creator la care aceste trei elemente să fie reunite cu ațita plenitudine ca la Anton Bruckner... El cuprinde și unește într-o singură imagine pământescul cu divinul, temporalul cu eternul, cântecul pădurilor și al câmpiilor cu cel al ursitei omenești, în esența sa cea mai elevată, cea mai definitivă”...

Orchestra Filarmonicii „Mihail Jora” a fost condusă de Andrea Barizza, invitat să dirijeze mai multe concerte în stagiune. Un împătimit al muzicii bruckneriene, pe care o studiază cu real interes.

Mărțișor muzical

Vineri, 1 martie, la ora 18,30, Valentin Doni a acompaniat într-un Concert de concerte doi membri ai orchestrei băcăuane: Emil Stancu și Ioana Mardare, în *Concertino pentru oboi și orchestră* de Johann Wenzel Kalliwoda și *Concertul pentru violă și orchestră* de Béla Bartók.

La final, tânărul Aron Cavassi a interpretat *Simfonia spaniolă pentru vioară și orchestră* de Édouard Lalo, lucrare dedicată lui Pablo de Sarasate.

Aron, fiul compozitoarei Carmen Cârnelci și al prim violoncelistului Dan Cavassi, bursier în 2011 la Academia Menuhin din Elveția, a cucerit 50 de premii. Aparițiile violonistului – admis în anul 2014 la Universitatea de Arte din Berlin – ca solist, în formații camerale de duo sau trio, cuceresc deopotrivă atenția publicului și a specialiștilor.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Joc și cântec românesc

Dând curs invitației Consiliului Raional Strășeni, din Republica Moldova, Ansamblul Folcloric „Busuiocul” a oferit spectatorilor, ce au umplut, miercuri 6 martie 2019, până la refuz sala Casei Raionale de Cultură, un fastuos spectacol artistic, răsplătit cu ovații unanime.

Intitulat **Joc și cântec românesc**, acesta a dat experimentatului colectiv artistic băcăuan prilejul să-și etaleze încă o dată valoarea și prestigiul de care se bucură și să aducă în fața selectei asistențe aproape tot ce are mai reprezentativ folclorul românesc din provinciile istorice, începând cu horele și sârbele din zona Oituzului și sfârșind cu inegalabilul dans al călușarilor, unic pe plan mondial.

Gândit de regizorul Petre Vlase, managerul instituției, ca un mesaj de suflet, spectacolul a reușit să sensibilizeze până la lacrimi inimile confrăților de peste Prut, la aceasta contribuind, în egală măsură, orchestra condusă de Mihai Gherghelaș, virtuozii dansatori ai ansamblului și soliștii vocali Georgiana Păduraru, Anastasia Ciobanu, Paula Florescu, Maria Neculcea, Daniela Duma, Ana Dancă, Irina Sabău, Mihaela Farcaș, Georgiana Tănase și Florin Popa, care au fermecat cu varietatea repertoriului și frumusețea vocilor.

C. SIMION

Fotografii: Vasile POTOLEA

Joi, 14 martie 2018, Sala Multimedia a Bibliotecii Județene „C. Sturdza” a găzduit lansarea volumului **Vitregii suportabile** de Neculai Tăicuțu (Editura Editgraph, 2019), despre care au formulat opinii incitante scriitorii Petre Isachi, Viorel Savin, Stan Brebenel, Dumitru Brăneanu, George Theodor Calcan și Cristina Ștefan.

(Foto: Simion Ștefan)

Reviste moldovalaha

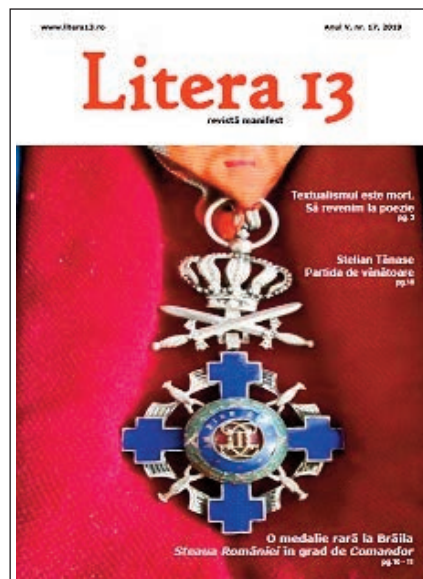
Cel de-al 73-lea număr al trimestrialului **Academia Bârlădeană** propune cititorilor un sumar interesant, ce reflectă preocupările recente ale membrilor importanți societății literar-culturale editoare. Rețin atenția articolele *Regina Maria a României* de Ottokar Czernin, *Un destin exemplar pentru secolul XX: Ion Balan (1896-1960)* de Adriana Balan-Rotaru, *O întâlnire cu Vintilă Brătianu* de Constantin Zugranu, *Personalități bârlădene. Theodor G. Emandi, om politic și diplomat* de Elena Monu, „*Basarabia eminesciană*” în viziunea codreniană de Simion Bogdănescu, *C. D. Zeletin - primul Cetățean de onoare al comunei natale, Răchitoasa* de Ion N. Oprea, *Pe urmele marelui geograf și patriot român, Simion Mehedinți, la 150 de ani de la nașterea sa* de Viorel Rimboi, *Ne-a părăsit o mare conștiință estetică și morală* de Theodor Codreanu ș.a. Poezie semnează Perpessiciu, Ilie I. Mirea, Ioan S. Nițescu, Ion Chiricuță, Adrian Voica, Petruș Andrei, Gheorghe Enăchescu, Luminița Cojoacă, Nelu Dumbravă, Gheorghe Niculescu.

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:
 • Gabriel Hasmațuchi - **No-duri** (Sibiu, Editura Agnos, 2018);
 • Ioan Neacșu - **Primul an de „libertate”** (Bacău, Editura Vicovia, 2018);
 • Stanomir Petrovici - **Culori**

din cânturi (Iași, Editura PIM, 2017);
 • Ana Urma - **Isadorable** (Bacău, Editura Art book, 2018);
 • Petruș Andrei - **Vorbiți-mi despre Dumnezeu** (Iași, Editura PIM, 2018);

Semnal

• Mihai Buznea - **Instant story** (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor, 2017),
 • Stan Brebenel - **Șlefuitorii de cuvinte**, vol. 1 (Buzău, Editura Teocora, 2018);
 • Mircea Constantin Jurebie - **Și eu sunt fiul tău, Premiulostivă Maică** (Editura Ateneul Scriitorilor, 2018).

Primul număr din acest an al revistei manifest **Litera 13** se deschide cu editorialul *Textualismul este mort. Să revenim în poezie*, prin intermediul căruia Mihai Vintilă deplânge faptul că „Textualiștii sunt cei care au omorât dorința de a citi” și că, deși aceștia sunt „morți literar”, ei continuă să publice „pe bandă rulantă cărți fără valoare, se laudă între ei, își arogă merite literare inexistente”. Concluzia: „Textualiștii trebuie să revină la literatură dacă mai doresc să prindă măcar eratele viitoarelor dicționare literare!” Tot el oferă un portret al poetului textualist (*Poet făcut, poet cu sorți*), cu grupaje de versuri mai fiind prezenți Alexandru Costin Tudor și Al. Francisc, cu proză, note critice și eseu – Tudor Cicu, Zeno Halupa, Valentin Popa, Dumitru Anghel, Stelian Tănase, A. G. Secară, Marin Ifrim (care între timp s-a stins pe neașteptate), Hugo Mărăcineanu, Nelu Ivan, Mihai Vintilă, cu traduceri – Lucia Pătrașcu. Nu lipsesc informațiile legate de evenimentele culturale brăilene, semnalarea unor noi apariții editoriale, reproducerile grafice și picturale. (C.S.G.)

Ștefeta literară la Academia Bârlădeană

La final de făurar, Academia Bârlădeană a găzduit o fructuoasă întâlnire între membrii acesteia și scriitorii băcăuani Cristina Ștefan și Cornel Galben.

Invitați de poeta Dorina Stoica să-i prezinte volumul **Timpul ce îmbătrânește în mine** (Editura Grinta, 2018), oaspeții au fost întâmpinați de profesoara Elena Popoiu, vicepreședinta așezământului înființat în 1915, care a făcut o succintă prezentare a activității acestuia și a oferit exempare din revista *Academia Bârlădeană*.

Transformată într-un veritabil dialog cultural, întâlnirea a prilejuit un util schimb de impresii despre viața culturală din cele două orașe moldave, în discuții mai fiind antrenați scriitorii Petruș Andrei, Livia Andrei, Ana Urma, Simion Bogdănescu, Roxana Galan, profesorii Elena Monu, președinta Academiei, Mihaela Tudor, Vasile Cărcotă, precum și Cristi Spiridon, unul dintre generoșii sponsori ai evenimentelor spiritualității bârlădene.

Într-o atmosferă distinsă, invitații au prezentat cărți și publicații editate recent de către membrii Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor, care au fost oferite apoi cu generozitate valoroasei bibliotecii a Academiei Bârlădene.

O ștafetă nu doar literară, ce merită a fi continuată pe multiple planuri, spre beneficiul celor interesați de actul de cultură.

C. HANGANU
 Foto: Simion Ștefan

„Omul renăscut“

Parintele Constantin Cavarinos (1918-2011) este unul dintre cei mai importanți teologi ortodocși din S.U.A. Cu studii la Harvard, Sorbona și la universitățile din Atena, Cambridge și Oxford, el s-a remarcat ca un distins specialist în cultura greacă, predând cursuri la universități celebre din S.U.A. și Grecia, și prin opera sa vastă, ce include, deopotrivă, cărți de filosofie, spiritualitate creștină ortodoxă, arhitectură și artă bizantină.

Posibilitatea evoluției duhovnicești lăuntrice a omului – dezvoltarea sa pe verticală, de la nivelele mai joase către cele mai înalte ale ființei, aparține miezului învățăturilor Bisericii Ortodoxe. Această posibilitate ne este dezvăluită de Sfânta Scriptură, mai limpede și mai accentuat în Noul Testament decât în Vechiul Testament. Ea ne este, de asemenea, dezvăluită din belșug în scrierile Părinților Bisericii răsăritene.

În Noul Testament, Îl aflăm pe Hristos spunându-i lui Nicodim că omul trebuie „să se nască din nou“, dacă vrea să se mântuiască. Iată ce spune Domnul: „Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu“ (Ioan 3:5). Sfântul Apostol Pavel, gura lui Hristos vorbește despre necesitatea ca „omul cel vechi“ din noi „să moară“, spre a se putea naște în noi „omul cel nou“. Iată ce spune el: „omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului... Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că și vom și viețui împreună cu El“ (Romani 6:6-8). Iarși, Sfântul Apostol Pavel spune: „Să vă

dezbrăcați de viața voastră de mai înainte, de omul cel vechi, care se strică prin poftelile cele amăgitoare, și să vă înnoțiți în duhul minții voastre, și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului“ (Efes. 4:22-24). Și iarși spune: „Nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește spre deplina cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit“ (Colos. 3:9-10).

Prin „omul renăscut“ sau „omul cel nou“ (κακός άνθρωπος), Hristos și Apostolul Său ne vorbesc despre omul evoluat. Hristos ne arată limpede acest lucru atunci când spune: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este!“ (Mt. 5:48). Iar Sfântul Apostol Pavel remarcă: „Și El a dat pe unii apostoli, pe alții proroci, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos, până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplină-

tății lui Hristos“ (Efes. 4:11-13).

Părinții Bisericii răsăritene vorbesc de transformarea „omului celui vechi“ întru „cel nou“ drept „schimbarea cea frumoasă“ (kale allosiosis), „schimbarea cea bună“ (agathé allosiosis) și „schimbarea binecuvântată“.

Sfântul Simeon Noul Teolog (sec. al XI-lea) – cel mai mare dintre misticii bizantini – și Nichita Stănilă, cel mai de seamă ucenic și biograf al său, folosesc adesea acești termeni. Alți părinți ai Bisericii elene folosesc și ei astfel de termeni, ori asemănători acestora, cum ar fi „schimbarea la față“ (metamorphosis). Acest cuvânt înseamnă „schimbarea la înfățișare“ și reprezintă o schimbare calitativă. Ei mai folosesc termenul „metabolé“ (din care apare cuvântul englezesc metabolism), care reprezintă o schimbare la modul general. Sfântul Apostol Pavel folosește forma verbală „metamorphosis“ în epistola sa către Romani, în care afirmă: „Și nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit“ (Rom. 12:2).

Învățăturile legate de faptul că omul se poate schimba lăuntric, duhovnicește, din „omul cel vechi“ întru „cel nou“, presupune faptul că natura umană, cu referire la *caracterul nostru* (éthos) – cu alte cuvinte, *obiceiurile, stările sufletești, cugetele, emoțiile, dorințele, aspirațiile*, etc. – să se preschimbe de la o stare inferioară către una superioară. Această posibilitate este limpede și solid susținută de către Părinții Bisericii Ortodoxe.

Traducere de Paul BĂLAN

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Vasile Apostol, Ioan Dănilă, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781